

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการเพิ่มศักยภาพของการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ ในเขตชุมชนประมงจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออก : กรณีศึกษา อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. บริบทของกรณีศึกษา
2. ผลกระทบของนโยบาย คสช. ที่มีต่อแรงงานประมงกัมพูชาในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
3. กลไกที่มีอยู่เดิมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน ในการจัดการผลกระทบเกี่ยวกับแรงงานประมงกัมพูชาในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
4. แนวทางในการเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการแรงงานประมงกัมพูชาในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

1. บริบทของกรณีศึกษา

1. บริบทของอำเภอแหลมสิงห์
2. บริบทของอำเภอคลองใหญ่

1. บริบทของอำเภอแหลมสิงห์

- 1.1 บริบททางด้านการเมืองการปกครองของอำเภอแหลมสิงห์
- 1.2 บริบททางด้านเศรษฐกิจของอำเภอแหลมสิงห์
- 1.3 บริบททางด้านทางวัฒนธรรมของอำเภอแหลมสิงห์

1.1 บริบททางด้านการเมืองการปกครองของอำเภอแหลมสิงห์

อำเภอแหลมสิงห์ เริ่มจัดให้มีการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ฉบับ ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) โดยยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอครั้งแรกเมื่อปลาย ร.ศ. 117 (พ.ศ. 2441) ใช้ชื่อว่า อำเภอพลี มีที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บ้านคลองยายดำ ตำบลพลี ย้อนไป ร.ศ. 112 ฝรั่งเศสได้นำกำลังทหารมาทางทะเล ได้เข้ายึดเมืองจันทบุรีไว้เป็นเมืองประกัน การเจรจาทางการทูตกรณีพิพาทเมืองชายฝั่งแม่น้ำโขง โดยส่งกำลังทหารส่วนหนึ่งเข้าเมืองจันทบุรี และแบ่งกำลังอีกส่วนหนึ่งยึดปากแม่น้ำจันทบุรี บริเวณบ้านปากน้ำแหลมสิงห์ ซึ่งเป็นปากทางเข้าสู่จังหวัดจันทบุรี ทางราชการเห็นว่าบริเวณปากน้ำแหลมสิงห์เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เนื่องจากเป็นประตูเส้นทางที่เรือรบและเรือสินค้าต่าง ๆ สามารถผ่านเข้า – ออก จังหวัดจันทบุรีได้ ประกอบกับฝรั่งเศสได้สร้างอาคารถาวรและสิ่งของไว้เป็นจำนวนมาก จึงได้ดำริให้ย้ายที่ว่าการอำเภอ จากบ้านคลองยายดำมาอยู่ ณ บ้านปากน้ำแหลมสิงห์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2447 เป็นต้นมา โดยใช้อาคารตึกแดงของฝรั่งเศสเป็นที่ทำการชั่วคราว แต่ยังคงใช้ชื่อ อำเภอพลีดังเดิม (ธีรวัลย์ ศีลารัตน์, 2550: 53)

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2452 ทางราชการกระทรวงมหาดไทย ได้จัดสรรงบประมาณให้ก่อสร้างอาคารขนาดชั้นเดียว บริเวณที่ตั้งศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอแหลมสิงห์ ในปัจจุบัน เดิมเป็นโรงพยาบาลแหลมสิงห์ จึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น อำเภอแหลมสิงห์ ตั้งแต่นั้นมา และได้เปิดบริการประชาชน ณ ที่นั้นเป็นเวลายาวนานถึง 57 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2509 ทางราชการจึงได้จัดสรรงบประมาณให้ก่อสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ เป็นอาคารไม้ขนาด 2 ชั้น แต่เนื่องจากสถานที่เดิมคับแคบ จึงได้ย้ายที่ตั้งอีกครั้งหนึ่งมาอยู่ ณ บริเวณที่ว่าการอำเภอในปัจจุบัน โดยมีราษฎรตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ชื่อ จำสืบทารวจพนม เบี้ยแก้ว เป็นผู้บริจาคที่ดินให้จำนวน 5 ไร่ และเปิดทำการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2510 (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 53)

ปี พ.ศ. 2539 อาคารที่ก่อสร้างไว้เป็นเวลานาน มีสภาพทรุดโทรม อีกครั้งคับแคบไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชนที่มีปริมาณมากขึ้น จึงให้ทำการก่อสร้างอาคารตามแบบมาตรฐานใหม่ที่มีขนาดกว้างขวางใหญ่ทันสมัย และได้ทำพิธีเปิดอาคารที่ว่าการอำเภอแหลมสิงห์แห่งใหม่นี้ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ทำให้สามารถรองรับบริการประชาชนในยุคใหม่ได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 54)

ชุมชนชาวประมงแหลมสิงห์มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และมีวิถีชีวิตที่ผ่านมานในอดีต ตั้งแต่สมัยการล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจฝรั่งเศส ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เป็นผลให้เกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วง ดังต่อไปนี้

1. ช่วงก่อนวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 แหลมสิงห์ เป็นสถานที่ซึ่งผู้คนโดยเฉพาะผู้ที่ผ่านไปมาทางทะเลจากภายนอกรู้จักกันมานาน ตั้งแต่ยุคต้นประวัติศาสตร์ไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ 12 - 13 เพราะบริเวณนี้มีความโดดเด่นทางภูมิประเทศ โดยเฉพาะโขดที่เป็นรูปลิงห์ ซึ่งนักเดินเรือใช้เป็นที่พักพิงยามมาถึงที่ใด กับบริเวณนี้เป็นอ่าวปากแม่น้ำจันทบุรี ที่เรือสามารถแล่นเข้าไปติดต่อกับผู้คนและบ้านเมืองได้ ซึ่งโขดหินรูปลิงห์นี้ ในจดหมายเหตุเมื่อครั้งราชวงศ์สุ่ย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 กล่าวว่า ในการเดินทางออกจากกวางตุ้งไปยังเมืองซีตู ซึ่งเข้าใจว่าอยู่ทางภาคใต้บนคาบสมุทรไทยนั้น ผ่านบริเวณใกล้กับฮานอยและจามปาลงมาทางใต้ ผ่านบริเวณที่มีหินรูปลิงห์ที่เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางที่ผ่านเกาะน้อยใหญ่ไปทางตะวันตก และหลังจากเดินทางไปได้สองสามวันก็แลเห็นทิวเขาในเขตแคว้นหลังยะสัว ซึ่งน่าจะหมายถึงเมืองใหญ่ในกลุ่มเจ้าพระยา ต่อจากนั้นก็วกกลับมาทางใต้ผ่านเกาะรังไก่อ้อย่างแคว้นซีตู (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 61 - 62)

เหตุที่ใช้ชื่อแหลมสิงห์ก็มีตำนานเล่าสืบต่อกันมา คำว่า แหลม หมายถึง พื้นที่ดินที่ยื่นออกไปในทะเล ส่วนคำว่า สิงห์ หมายถึง หินที่มีรูปร่างเป็นตัวสัตว์ ตำนานสิงโตคู่ที่แหลมสิงห์มีที่มาจากภูเขาลูกหนึ่งชื่อ เขาแหลมสิงห์ ตั้งอยู่บริเวณปากน้ำจันทบุรี การที่เรียกชื่อเขาลูกนี้ว่าเขาแหลมสิงห์นั้น เพราะด้านหน้าเขามีหินเป็นแก่งเกาะยื่นล้ำออกไปในทะเล และในบรรดาก้อนหินเหล่านี้ มีอยู่ 2 ก้อนลักษณะคล้ายตัวสิงโต มีหัว มีลำตัว มีหาง มีเท้า และดวงตา มีขนาดลำตัวยาว 6 เมตร กว้าง 1.5 เมตร สูงจากพื้นน้ำทะเล 2.5 เมตร ยืนคู่กันล้ำเข้าไปในทะเล สิงโตคู่นี้เป็นที่สักการะนับถืออย่างยิ่งของชาวประมง (ชัยสิทธิ์ งามพุ่มเงิน, 2557, เดือน...)

คำโบราณปรัมปราเล่าว่าเมื่อก่อนนี้ไม่มีสิงโตคู่นี้ แต่มีตำนานเล่าว่าเมื่อก่อนสิงห์ที่เป็นหินนี้ เป็นสิงห์ที่มีชีวิตจริง ๆ เป็นตัวผู้ 1 ตัว ตัวเมีย 1 ตัว อาศัยอยู่บนเขาแหลมสิงห์ ซึ่งเขาแหลมสิงห์เป็นเขาที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ มีทะเลอ่าวไทยล้อมรอบเขา น้ำกั้นกลาง

สมัยก่อนคนอยู่กันคนละฟาก สามารถเรียกตะโกนกันได้ยิน สมัยนี้แม่น้ำได้กว้างขึ้น และสิ่งที่คุณี่จะลง มาที่ชายหาดตื้นเขาลงมากินน้ำ และเดินเล่นบ้างในตอนเช้าและตอนเย็น และต่อมาเมื่อฝรั่งเศสมายึด แหลมสิงห์ และเห็นสิ่งที่ยืนอยู่ชายหาด จึงใช้ปืนยิงสิ่งตัวนั้นตาย สิ่งที่อยู่อีก 1 ตัว เมื่อเห็นคู่ของ ตนตายลงจึงเสียใจมานั่งเฝ้าจนร่างกลายเป็นหิน ในท่าหมอบมาจนถึงปัจจุบันนี้ ชาวบ้านจึงพากัน เรียกแหลมสิงห์ตั้งแต่นั้นมา สิ่งหินสมัยก่อนสวยงามมาก แต่กาลเวลาและคลื่นลมได้เซาะพังจนผิด สภาพเดิม แต่ก็ยังมองออกว่าเป็นรูปสิงห์ (ชัยสิทธิ์ งามพุ่มเงิน, 2557, เดือน...)

นอกจากนี้ แหลมสิงห์ยังมีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการกอบกู้เอกราชจากการเสียกรุง ครั้งที่ 2 จากพม่าในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช หลังจากที่ตีตีฝ่าวงล้อม สมัครพรรคพวกได้ ประมาณ 500 คน ออกจากกรุงศรีอยุธยาทางด้านตะวันออก หลังจากตีเมืองระยองได้แล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ยื่นคำขาด ให้พระยาจันทบุรีออกมาเจรจากันนอกตัวเมือง แต่พระยาจันทบุรีไม่ยอมออกมา พระองค์ตระหนักว่ากองทัพของพระองค์อยู่ในที่คับขัน จึงสั่งให้ทหารหุงหาอาหารกินแล้วทำลายหม้อข้าวหม้อแกงให้หมด (อรรชรณ ใจกล้า, 2542: 50 – 52)

พร้อมทั้งแจ้งแก่ทหารว่าจะเข้าโจมตีเมืองจันทบุรี ไปหาข้าวกินในเมือง ถ้าตีไม่ได้ก็ให้ตายเสียด้วยกัน เมื่อยึดเมืองจันทบุรีได้แล้ว จากนั้นพระองค์ได้รวบรวมอาวุธ เสบียงอาหาร หลังจากนั้น 6 เดือน ทรงยกพลด้วยเรือรบ 100 ลำ กำลังพลไทยจีน 5,000 คนออกจากจันทบุรีล่องไปตามลำน้ำจันทบุรีไปออกปากอ่าวที่แหลมสิงห์ เลียบฝั่งทะเลเข้าปากน้ำเจ้าพระยา ตีค่ายพม่าที่กรุงธนบุรี หลังจากนั้นทรงยกกองทัพไปตีพม่า ที่ค่ายโพธิ์สามต้นที่พระนครศรีอยุธยา สามารถขับไล่พม่า ออกจากกรุงศรีอยุธยาเป็นเวลา 7 เดือน (อรรชรณ ใจกล้า, 2542: 50 – 52)

อย่างไรก็ดี คนจีนเริ่มเข้ามาในเมืองจันทบุรีตั้งแต่สมัยอยุธยา ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 โดยเข้ามาทางบางปลาสร้อย จังหวัดชลบุรี ต่อมาได้ขยายไปอยู่ตามลุ่มแม่น้ำจันทบุรี คนจีนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งในเมืองจันทบุรีส่วนใหญ่จะเป็นจีนแต้จิ๋ว นอกจากนี้ยังมีจีนฮกเกี้ยน ในสมัยที่พระเจ้าตากสินมหาราชมาตั้งมั่นที่เมืองจันทบุรี เพื่อรวบรวมเสบียงอาหารและอาวุธเพื่อกอบกู้เอกราชจากพม่า ดังจะเห็นได้จากประวัติความเป็นมาของการอพยพเข้ามาของคนจีน ที่เข้ามาในตำบลบางกะไชยและตำบลเกาะเปริด ซึ่งเป็นตำบลที่อยู่ในอำเภอแหลมสิงห์ กล่าวคือ เดิมทีตำบลบางกะไชยมีชื่อเดิมว่า บางกุยช่าย เนื่องจากเมื่อก่อนมีชาวจีนอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ ประกอบอาชีพทำประมง เช่น ทำโป๊ะ ลากอวนและปลุกผัก ผักที่ชาวจีนชอบปลุกมากที่สุด คือ ผักกุยช่าย เมื่อผักกุยช่ายมีปริมาณมากเกินความต้องการของคนในหมู่บ้าน ก็นำไปแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของกับชุมชนอื่นหรือตำบลใกล้เคียง เหตุนี้คนจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บางกุยช่าย ต่อมาเพี้ยนเป็น บางกะไชย (อรรชรณ ใจกล้า, 2542: 71)

นอกจากนี้ตำบลเกาะเปริดนั้น เป็นเกาะที่มีน้ำล้อมรอบ ซึ่งสมัยก่อนที่จะมีการก่อสร้างถนนเชื่อมกับชายฝั่ง ได้มีชาวจีนแผ่นดินใหญ่ได้ล่องเรือสำเภามาค้าขาย แล้วมาพักค้างแรมที่เกาะแห่งนี้ ซึ่งทะเลแถบนี้เป็นทะเลเปิดชาวจีนจึงเรียกว่า เกาะเปริด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอำเภอแหลมสิงห์มีการอพยพเข้าออกกัน นอกจากคนไทยแล้วยังมีคนจีนที่ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ในการทำมาหากินโดยเฉพาะอาชีพประมง เป็นหลัก (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 97 – 107)

สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แหลมสิงห์มียุทธศาสตร์ที่สามารถป้องกันการค้าของญวน ในปี พ.ศ. 2337 รัชกาลที่ 3 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระ

คลังเป็นผู้อำนวยการสร้างป้อมขึ้นใหม่ที่เมืองจันทบุรี เจ้าพระยาพระคลังจึงสั่งให้เจ้าหมื่นไวยวรนาถ เป็นผู้อำนวยการสร้างป้อมหน้าด่านทางปากแม่น้ำจันทบุรี เพื่อป้องกันไม่ให้กองทัพเรือของข้าศึกยกเข้ามาตีเมืองจันทบุรีได้โดยง่าย โดยสร้างป้อมขึ้นที่บนเขาแหลมสิงห์แห่งหนึ่ง กับที่หัวแหลมซึ่งเรียกกันในภายหลังว่า แหลมตึกแดง เมื่อสร้างเสร็จแล้วรัชกาลที่ 3 มิได้พระราชทานชื่อป้อมทั้งสอง ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ขณะที่ทรงผนวชอยู่ได้เสด็จประพาสเมืองจันทบุรี และเสด็จไปทอดพระเนตรป้อมทั้งสอง เมื่อสอบถามคณะกรรมการเมืองทราบว่ามีชื่อจึงพระราชทานชื่อป้อมที่แหลมสิงห์ว่าป้อมไพรีพิณาศ และป้อมที่หัวแหลมตึกแดงว่าป้อม พิฆาตปัจจามิตร (หลวงสาครคชเขตต์: ม.ป.ป.)

2. ช่วงวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ความสำคัญของจันทบุรีทั้งทางด้านยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจ ในฐานะที่เป็นเมืองท่านี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะทางฝ่ายไทยเท่านั้น มหาอำนาจทางตะวันตกที่แผ่อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสมัยรัชกาลที่ 4 ก็เล็งเห็นเช่นเดียวกัน เพราะจันทบุรีอยู่ในตำแหน่งที่สามารถควบคุมอ่าวไทย ที่ติดต่อกับแหลมมลายูของอังกฤษได้ง่าย อีกทั้งตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ด้วยระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตรเท่านั้น นายฮาโนโตซ์ ผู้เคยเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศสในขณะนั้น ได้ให้ความเห็นว่าฝรั่งเศสจำเป็นต้องยึดจันทบุรี เพราะเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่อาจเรียกได้ว่า เป็นยิบรอลตาร์ของสยาม ซึ่งเมื่อยึดได้แล้วก็สามารถปิดกรุงเทพฯ ให้ทำอย่างไรก็ได้ (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 64)

ด้วยเหตุนี้ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2436 (ร.ศ. 112) ไทยกับฝรั่งเศสได้เกิดกรณีพิพาทด้วยเรื่องดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง โดยฝรั่งเศสกล่าวหาว่าไทยรุกล้ำเข้าไปในดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศสและได้ทำร้ายเจ้าพนักงานฝรั่งเศสฝ่ายไทยได้แก่ที่ดินแดนนั้นเป็นของไทย ฝรั่งเศสได้บุกรุกเข้ามา ฝ่ายไทยจำเป็นต้องขัดขวาง เมื่อการโต้เถียงไม่เป็นที่ตกลงปรองดองกันแล้ว ฝรั่งเศสจึงใช้อำนาจ โดยการส่งเรือรบเข้าไปในแม่น้ำเจ้าพระยา ไทยกับฝรั่งเศสจึงเกิดการปะทะกันด้วยอาวุธ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2436 ในระหว่างที่ปะทะกับฝรั่งเศสนั้น ทางจันทบุรีได้เตรียมต่อสู้ป้องกันตามกำลังที่พอจะทำได้ เพราะในเวลานั้นมีกองทหารเรือตั้งอยู่ในตัวเมืองและที่ป้อมปากน้ำแหลมสิงห์ (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 48 – 49)

ฝ่ายไทยเห็นว่าจะสู้ฝรั่งเศสในทางกำลังอาวุธมิได้จึงขอเปิดการเจรจากับรัฐบาลฝรั่งเศสด้วยสันติวิธี ฝ่ายฝรั่งเศสได้ยื่นคำขาดต่อรัฐบาลไทย เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2436 รวม 6 ข้อ มีใจความสำคัญคือ ให้รัฐบาลไทยยอมสละสิทธิดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ตลอดจนเกาะทั้งหลายในลำน้ำนั้นด้วย กับให้ไทยต้องเสียเงินเป็นค่าปรับให้แก่ฝรั่งเศส จำนวน 2 ล้านฟรังก์ และเงินไทยอีก 3 ล้านบาท ก่อนที่จะได้ตกลงทำสัญญากันนี้ ฝรั่งเศสจะต้องยึดเมืองจันทบุรีเป็นประกัน ฝ่ายไทยต้องยอมฝรั่งเศสทุกประการ (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 48 – 49)

ต่อมาฝรั่งเศสได้ยกกองทหารเข้าสู่เมืองจันทบุรี ทหารโดยมากเป็นทหารญวนที่ส่งมาจากไซ่ง่อน ที่เป็นทหารฝรั่งเศสไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นนายทหาร จำนวนทหารฝรั่งเศสและญวนรวมกันทั้งสิ้นประมาณ 600 คนเศษ ได้แยกกันอยู่ 2 แห่ง คือที่ป้อมปากน้ำแหลมสิงห์ จำนวนหนึ่งกองร้อยได้รื้อป้อมพิฆาตปัจจามิตรแล้วสร้างตึกแถวเป็นที่พักและกองบัญชาการเรียกว่า ตึกแดง โดยสร้างหน่วยบัญชาการที่แหลมสิงห์ จึงให้เรือรบฝรั่งเศสไปไซ่ง่อน นำเอาธารรถไฟของฝรั่งเศสกับกระเบื้องที่เมาจากประเทศตนเอง และสร้างที่คุ้มขังนักโทษเรียกว่า คุกขี้ไก่ จะแบ่งออกเป็น 2 ชั้น

เอาไว้ซึ่งคนไทยที่ซัดซัน คนที่มีความผิดมากจะนำไปข้างชั้นบน คนที่มีความผิดน้อยก็จะซังไว้ข้างล่าง สมัยก่อนจะเป็นน้ำล้อมรอบคุกซี้โก้ นับว่าเป็นคุกที่ทรมาณมากในสมัยนั้น ทหารอีกจำนวนหนึ่งกองพันตั้งอยู่ในเมืองจันทบุรี ในบริเวณที่เป็น ค่ายทหาร คือ ค่ายตากสิน ในปัจจุบันนี้ (ชัยสิทธิ์ งามพุ่มเงิน, 2557, **เดือน...**)

ต่อมารัฐบาลไทยและฝรั่งเศสได้ทำสัญญาตกลงกัน เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2446 เป็นที่เรียบร้อย โดยฝ่ายไทยยินยอมยกดินแดนเมืองตราดและเกาะต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงเมืองประจันตคีรีเขต ได้แก่ ดินแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงที่อยู่ตรงข้ามเมืองหลวงพระบาง และนครจำปาศักดิ์ให้แก่ฝรั่งเศส กองทหารฝรั่งเศสทั้งหมด ก็เริ่มถอนออกไปจากเมืองจันทบุรีจนหมดสิ้น เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2447 และรัฐบาลไทยได้ย้ายกองทหารเรือที่เกาะจิก และที่อำเภอขลุ้งกลับมาตั้งอยู่ในเมืองจันทบุรีตามเดิม (โชติ ผุดผ่อง, 2533: 26 – 27)

ภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากยุโรป ใน พ.ศ. 2450 พระองค์ได้เสด็จมาเยี่ยมเยียนราษฎรในเมืองจันทบุรีเพื่อทรงปลอบขวัญ และให้กำลังใจ แก่ราษฎรจากเหตุการณ์ที่ฝรั่งเศสยึดครองเมืองจันทบุรีเป็นเวลา 11 ปี ในการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนี้ ทางบ้านเมืองได้ดำเนินการรับเสด็จ ดังนี้ คือเมื่อเรือพระที่นั่งมาถึงแหลมสิงห์ เวลาประมาณ 20.00 น. วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2450 ได้ทอดสมอที่หน้าแหลมสิงห์ซึ่งอยู่ระหว่างเกาะนมสาวและเกาะจุฬา เรือรบในขบวนยิงสลุต ที่ว่าการอำเภอพลั่วทำสะพานยาวออกมาจากฝั่งจุดโคมไฟตลอดสะพาน บริเวณแหลมสิงห์และชายฝั่งจัดดอกไม้ไฟ มีพลกรวด ไฟพะเนียง ส่วนเรือพระที่นั่งจะมีเรือกลไฟทอดสมอรายล้อมดูแล้วสวยงามมีสง่า (อรรธรณ ใจกล้า, 2542: 239)

ปัจจุบันอำเภอแหลมสิงห์แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 7 ตำบล 65 หมู่บ้าน ได้แก่

1. ปากน้ำแหลมสิงห์ 16 หมู่บ้าน
2. เกาะเปริด 7 หมู่บ้าน
3. หนองซิม 10 หมู่บ้าน
4. พลั่ว 12 หมู่บ้าน
5. คลองน้ำเค็ม 6 หมู่บ้าน
6. บางสระแก้ว 5 หมู่บ้าน
7. บางกะไชย 9 หมู่บ้าน

ท้องที่อำเภอแหลมสิงห์ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ได้แก่

ตำบล	1. เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ทั้ง 2. เทศบาลตำบลพลั่ว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลพลั่วและตำบลคลองน้ำเค็มทั้งตำบล 3. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเกาะเปริดทั้งตำบล 4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซิม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองซิมทั้งตำบล 5. องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระแก้ว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางสระแก้วทั้ง
ตำบล	6. องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางกะไชยทั้ง
ตำบล	

1.2 บริบททางด้านเศรษฐกิจของอำเภอแหลมสิงห์

เศรษฐกิจของชุมชนแหลมสิงห์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 อาชีพของคนแหลมสิงห์ ยอห์น ครอเฟิร์ต ผู้เป็นทูตอังกฤษที่เข้ามาเจริญไมตรีกับไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 กล่าวว่า บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย จากเกาะสีชังเรื่อยไปนั้น มีเกาะใหญ่น้อยเรียงรายอยู่ทั่วไป ทำให้เกิดช่องทางเดินเรือและมีที่ทอดสมอ ซึ่งอยู่ระหว่างเกาะเป็นอย่างดี จึงเหมาะที่จะสร้างท่าเรือขนาดใหญ่และเมืองท่าเป็นอย่างมาก แหลมสิงห์นับเป็นจุดหนึ่งเพราะนอกจากเหมาะสมเป็นท่าจอดเรือแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางทางการค้าพริกไทย การบูร และยาง (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 64 – 65)

แหลมสิงห์มีลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการเป็นเมืองท่าขนาดใหญ่ และเป็นที่พักของเรือสินค้า เนื่องจากมีเกาะช่วยกำบังลม และมีล่องน้ำลึกพอที่เรือสินค้าขนาดใหญ่จะเข้ามาจอดทอดสมอได้ โดยสามารถลำเลียงสินค้าไปตามลำน้ำจันทบุรีเข้าสู่ตัวเมืองจันทบุรีได้สะดวก ในบันทึกของปลัดเกว้ช กล่าวว่า ในปีหนึ่ง ๆ มีเรือสินค้าจากจีนมาเทียบท่าเมืองจันทบุรี หมายถึงบริเวณแหลมสิงห์ ประมาณ 12 ลำสมอ ในขณะที่ครอเฟิร์ตระบุว่า เรือสินค้าจีนหนึ่งลำ มีสินค้าพวกเหล็ก เหล็กกล้า กระดาษ ยาสูบ ผืน ใบเรือ ผ้าแพร หมอบติบ เครื่องปั้นดินเผา และหมักจากจีนและยุโรปเข้ามาค้าขาย นอกจากนี้ทางจันทบุรีเอง ก็มีสินค้าที่จะขายไปต่างประเทศอยู่ด้วย อาทิ พืชสวน พืชไร่ ของป่า ผลผลิตจากทะเล และอัญมณี เป็นต้น (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 64 – 65)

อาชีพของคนในชุมชนแหลมสิงห์ตั้งแต่อดีต แบ่งตามลักษณะภูมิประเทศเป็น 2 ลักษณะ คือ พวกที่อยู่ห่างจากทะเลจะทำนาและพวกที่อยู่ใกล้ทะเลจะทำประมง การทำนาในสมัยโบราณจะเป็นน่าน้ำกร่อย ผลผลิตได้ไม่มาก ถ้าจะให้ผลผลิตเพียงพอตลอดปีจะต้องใช้พื้นที่มาก ประชากรในสมัยก่อนมีจำนวนน้อย การทำนาในสมัยนั้นไม่ต้องจ้างคนจะมาร่วมแรงร่วมใจกัน หรือที่เรียกว่า การลงแขก ทำตั้งแต่การยกคันนา ไถนา หว่านข้าว เก็บเกี่ยว นวดข้าว และนำข้าวเปลือกไปเก็บไว้ที่ยุ้งข้าว เมื่อหมดหน้านาจึงจะออกทะเล ต่อมาเมื่อประชากรมากขึ้น ความเจริญมากขึ้น ต้องการพื้นที่อยู่อาศัยมากขึ้น พื้นที่ทำนาและเพาะปลูกเหลือน้อยลงเปลี่ยนแปลง เป็นพื้นที่อยู่อาศัยแล้วยึดอาชีพประมงเป็นหลัก บริเวณที่ดินติดทะเล ผู้ใหญ่อ่อม บุญมี เป็นผู้ใหญ่บ้านร่วมบุกเบิกพัฒนาออกเอกสารสิทธิ์ แต่เดิมมีบ้านอยู่ 30 หลังคาเรือน อาชีพส่วนใหญ่ทำประมงชายฝั่ง เช่น ใช้ชิป ดุนกุ้ง ปลา มาทำกับข้าว หรือใช้เรือแจวเรือพาย เรือพาย ไปดักกรอบปู ปลาตัวเล็ก ๆ จะไม่กินเมื่อก่อนจะตั้งหม้อหุงข้าว แล้วเดินไปหากับข้าวทีหลัง กว่าข้าวจะสุกก็สามารถหากับข้าวมาทำกินยังทัน (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 68)

สำหรับอาชีพทำนานั้นจะทำควบคู่ไปกับการเลี้ยงหมูพันธุ์พื้นเมืองและเป็ดไล่ทุ่ง เมื่อฝนฟ้าไม่ตกตามฤดูกาลชาวชุมชนแหลมสิงห์ เปลี่ยนการทำนาไปเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งกับเป็ดไข่แทน โดยใช้ปลาตัวเล็กมาเป็นอาหาร ต่อมาข้าวในนามีไม่พอที่เป็ดจำนวนมากกิน จึงนิยมเลี้ยงเป็ดไข่และหมูพันธุ์พื้นเมือง ที่ใช้หยวกต้นกล้วยเป็นอาหารและเมื่อเกิดโรคระบาดขึ้นกับสัตว์ปีก จึงได้เปลี่ยนจากการเลี้ยงเป็ดมาเป็นเจียนนัยพลอย กับเลี้ยงหมูพันธุ์จากต่างประเทศแทนหมูพื้นเมือง (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 70)

สังคมเดิมของคนในชุมชนแหลมสิงห์ต้องอาศัยแรงงาน จึงอยู่แบบครอบครัวขยายมี พ่อ แม่ และลูก ๆ อยู่ร่วมกันในบ้านเป็นครอบครัวใหญ่ เมื่อแต่งงานมีครอบครัวใหม่ก็จะปลูกบ้าน

บริเวณใกล้เคียง อยู่แบบระบบพึ่งพาจึงทำให้ในละแวกเดียวกันอยู่กันแบบรวมนามสกุล รวมญาติ แบ่งปันอาหารการกิน เด็ก ๆ ลูกหลาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี เมื่อมีการทำบุญที่บ้านญาติผู้ใหญ่จึงมี ลูกหลานมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก สำหรับอาชีพทำนา ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำมาตั้งแต่เดิมนั้น ในยุคที่ ชุมชนแหลมสิงห์เคยมีการทำนา ชาวบ้านมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกัน ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมในวิถี ชีวิต เช่น การนวดข้าวที่ลานข้าวในนา ซึ่งจะใช้วิธีการเอาแรงช่วยกัน แม่บ้านจะต้องหาเสปียงไปส่งที่ ลานนวดข้าว (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 72)

ต่อมาจึงมีวิวัฒนาการขนย้ายข้าวมานวดใต้ถุนบ้าน เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ไม่มี ปัญหา เมื่อเวลาฝนตก การเก็บข้าวใดยัง เสียหายน้อยทำให้ลานใต้ถุนบ้านเกิดประโยชน์มาก เหมือน ลานเอนกประสงค์ในหน้าหนาว ใช้ลานนี้ก่อไฟให้เด็กและคนชราผิงไฟและเผาหัวเผือก มัน ข้าวเกรียบ ว่าวรับประทาน ส่วนลานหน้าบ้านหรือนอกชานก็ใช้เป็นที่นั่งคุยกัน ยามแดดร้อน ลมตกเป็นการ พักผ่อนจากการทำงาน และอาจมีการนวดคลายเส้น ซึ่งเป็นการนวดบำบัดโดยใช้ยานวดสูตร เฉพาะถิ่น นอกจากนี้ยังใช้เป็นที่รับแขก โดยแต่ละบ้านจะมีเขียนหมากประจำบ้าน ซึ่งถือเป็นเครื่อง แสดงฐานะอย่างหนึ่งของคนโบราณ มีขามตราไก่ไว้มีอาหารรับรองแขก โดยเฉพาะแขกที่สำคัญเช่น นายอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านมาแวะ เป็นต้น (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 73)

การทำประมงในยุคแรก ๆ จะใช้เรือแจว สมัยก่อนชาวบ้านหมู่ 2 ตำบลปากน้ำ แหลมสิงห์ ทำประมงกันทั้งนั้นและใช้เรือแจวกันทุกบ้าน บ้านหนึ่งมีเรือแจว 1 ลำ เป็นอุปกรณ์ในการ หาปลาและมีเครื่องมือที่ทำเองโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น ไม้ไผ่ ไม้ระกำมาทำคันเบ็ด ทำลอบ ทำ แหลมแทงกุ้ง แหงปู เรือที่ใช้แจวจะทำมาจากเรือซุดที่ได้มาจากการตัดต้นไม้ ทั้งต้นแล้วนำมาซุดเบ็ก ด้วยความร้อน การออกเรือทำประมงหาปลา ต้องออกตอนตี 2 ตี 3 แล้วแต่คลื่นลมตอนไหนดี ช่วงตี 2 ตี 3 นั้นคลื่นสงบ คลื่นจะมาแรงเอาตอน 7 โมงเช้า ออกเรือไปทำประมงสมัยก่อนแบบชาวบ้าน คือ ตกปลาเล็ก เช่น ปลาหู ปลาหางกึ่ง ได้ทีละ 10 – 20 ตัว ไม่ได้มากมายอะไร เก่งหน่อยก็ได้ปลา อินทรีย์ สมัยนั้นก็โลละ 6 สลึง เบ็ดใช้เบ็ด 3 สาย (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 74)

หากปลาใหญ่กินเบ็ดก็ต้องดึงเรือ บางครั้งเจอลมแรงระหว่างอยู่ในทะเล เข้าฝั่ง แหลมสิงห์ไม่ได้ ต้องเลยไปเข้าฝั่งที่ปากน้ำประแส ระยอง แล้วจึงค่อย ๆ เลาะฝั่งกลับมา โดยปกติ ชาวประมงจะต้องออกเรือประมาณตี 2 แล้วจึงตกปลาเรื่อยไปเกือบทั้งวันจนถึง 4 โมงเย็น ได้ปลาบ้าง ไม่ได้บ้าง บางครั้ง 3 วันไม่ได้ปลาเลยก็มี ส่วนใหญ่ได้ไม่เกิน 10 ตัว นำมาขายกิโลละ 10 สลึง ส่วน ใหญ่นำมาขายให้เสี่ยฮวด ซึ่งก่อนหน้านั้นที่เสี่ยฮวดยังไม่ได้รับซื้อปลาต้องเอาไปขายที่ท่าแฉลบ เขต จันทน์ (เสรี สมัครสมาน, 2557, เดือน...)

นอกจากใช้เรือแจวทำประมงแล้ว ยังใช้ค้าขายได้ เช่น การไปซื้ออ้อยจากหนองบัว ใสเรือไปขายที่ตราด ขากลับซื้อข้าวมาเลี้ยงเป็ด ข้าวทางแถวนั้นถูกกว่าแหลมสิงห์ สมัยนั้นเกวียนละ 80 บาท แหลมสิงห์เกวียนละ 100 กว่าบาท ใสมาได้ 10 เกวียน ใช้เรือ 5 – 6 วา ส่วนอาชีพเลี้ยงเป็ด คนแรก ๆ น่าจะเป็นเจ๊กเฮี้ยง คนบางกะไชยแล้วก็เลี้ยงตาม ๆ กันมา ตอนหลังเริ่มมีเรือยนต์ เรือแจว ก็ค่อย ๆ เลิกใช้กันไป ผมมีเรือยนต์ตอนอายุ 45 ปี เรือแจวเริ่มเลิกใช้ประมาณปี พ.ศ. 2508 ครั้งหนึ่ง ที่ขายหาแหลมสิงห์ เคยมีการจัดแข่งเรือใบ เสียหน้าจัด มีเรือใบเข้าแข่ง 7 – 8 ลำ ผมร่วมแข่งด้วย ผมชนะเลิศ (เสรี สมัครสมาน, 2557, เดือน...)

อาชีพของคนแหลมสิงห์ในอดีตที่นิยมกันมากคือ อาชีพเลี้ยงเป็ด ประมาณปี พ.ศ. 2500 แทบทุกบ้านจะเลี้ยงเป็ดกัน หากเริ่มจากย่านตึกแดงไม่ว่าจะมาทางชายหาด แกวตลาดเก่า แกวกลาง คลองกลอย ปลายเนิน หรือเลยมาทางบ้านท่าหัวแหวนก็เลี้ยงกันทั้งนั้น มากบ้างน้อยบ้างตามกำลังทุนทรัพย์และกำลังคนเลี้ยง การจะเลี้ยงหรือไม่ รวมทั้งเลี้ยงมากเลี้ยงน้อย ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่พอสรุปได้คือ อาชีพเดิมหากมีอาชีพค้าขายอยู่เดิม หรือรับราชการหรือทำธุรกิจพลอย ซึ่งมีรายได้ดีอยู่แล้ว ก็มักจะไม่เลี้ยงเป็ด เพราะเป็นงานที่หนักเอาการ บางครอบครัวมีทุนน้อยก็ไม่อาจเลี้ยงได้ เพราะการเลี้ยงเป็ดต้องลงทุนซื้อเป็ดมาเลี้ยงให้ถึงวัยสาวเพื่อจะได้ออกไข่ นอกจากทุนซื้อเป็ดแล้ว ยังต้องมีทุนอีกส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าอาหารขณะยังไม่ออกไข่ จนเมื่อออกไข่นำไปขายแรก ๆ พอเลี้ยงตัวได้ต่อมาก็จะเริ่มมีกำไร จำได้ว่าที่บ้านมักซื้อเป็ดที่ใกล้เข้ามาเลี้ยง กะว่าเลี้ยงได้ประมาณ 1 เดือนเศษก็ไข่ได้ได้เป็ดมาใหม่ ๆ เรารู้สึกตื่นเต้นและเลี้ยงแบบประคบประหม่มาก และรอลุ้นว่าเมื่อไรเป็ดจะเริ่มไข่ฟองแรก หลังจากนั้นก็จะไข่มากขึ้น ๆ (อนุ เนินหาด, 2546: 50)

กำลังคนก็เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการเลี้ยงเป็ด เพราะเป็นอาชีพที่ใช้แรงงาน หากครอบครัวเป็นผู้หญิงก็ไม่สามารถเลี้ยงได้ การเลี้ยงเป็ดส่วนใหญ่เลี้ยงกันใต้ถุนบ้าน แต่หากมีพื้นที่ใกล้เคียงก็เลี้ยงพื้นที่นั้น ดีกว่าใต้ถุนบ้านเพราะมูลของเป็ดส่งกลิ่นรบกวน นอกจากพื้นที่เลี้ยงแล้วต้องจัดพื้นที่ให้เป็ดนอนรวมกันด้วย ตอนค่ำเป็ดก็จะเข้าเล้า เตรียมน้ำและอาหารไว้ส่วนหนึ่ง เป็ดจะไข่ตอนกลางดึกที่ไม่มีเสียงรบกวน บางครั้งมีสุนัขรบกวนเป็ดก็ไม่ไข่เหมือนกันและบางครั้งสุนัขก็เข้าไปกัดเป็ดก็มี ซึ่งจะทำให้เป็ดเสียขวัญและไข่น้อยลง การไข่น้อยกว่าปกติแต่ละวันย่อมส่งผลกระทบต่อราคาทุนสำหรับวันนั้นอย่างแน่นอน เป็ดจะชอบแสงสว่างในเวลาากลางคืน ไม่ชอบความมืด สมัยที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ตอนค่ำเราต้องจุดตะเกียงน้ำมันก๊าดแขวนไว้ในเล้าเป็ดด้วย (อนุ เนินหาด, 2546: 49)

อาหารหลักของเป็ด คือ ปลาเป็ด เป็นอาหารประเภทโปรตีนที่จำเป็นสำหรับเป็ดที่ต้องผลิตไข่ รองลงมาคือ ข้าวเปลือก เปลือกหอยและผัก ทุกเช้าพ่อจะออกจากบ้านไปรอซื้อปลาเป็ดที่ท่าเรือ ทุกบ้านก็จะทำอย่างนี้ ตอนสาย 8 โมงหรือ 9 โมงก็จะกลับมาพร้อมด้วยปลาเป็ดใส่ถังพร้อมน้ำแข็งเพื่อตอง หลังจากนั้นต้องเตรียมปลาให้เป็ด เราจะทำที่ตองปลาไว้ที่เรียกว่า ไซ เพื่อสำรองปลาไว้ล่วงหน้า 1 - 2 วัน แม้บางครั้งไม่เรือเข้าท่าเรือซื้อปลาไม่ได้ เราก็มจะมีปลาสำรองไว้ให้เป็ด 1 วัน เป็นอย่างน้อย ต้องตักปลามาจากไซ และมาเลือกปลาตัวใหญ่ที่เป็ดกินไม่เข้ามาสับให้เล็กลง และที่สำคัญ คือในปลาเป็ดมักจะมีปลาที่เป็นพิษกับเป็ด โดยเฉพาะปลาปักเป้า เมื่อเป็ดกินเข้าไปจะน้ำลายพุ่มปากและตาย เราต้องเลือกออกอย่างระมัดระวัง แต่แม้จะเลือกอย่างระมัดระวังก็มักจะหลงเหลือทำให้เป็ดตายอยู่เสมอ (อนุ เนินหาด, 2546: 50)

นอกจากปลาเป็ดที่เป็นอาหารหลักของเป็ดแล้ว เปลือกหอยก็จำเป็นสำหรับทำให้เปลือกไข่หนาและแข็งแรง เป็ดจะขาดไม่ได้และกินกันอย่างจริงจัง เปลือกหอยจะมีชาวบ้านแถวชายหาดจะรวมกองไว้ที่ชายหาด เป็นเปลือกหอยที่น้ำทะเลซัดมาริมชายหาด เป็นเปลือกหอยเล็ก ๆ ขนาดใหญ่สุดก็ประมาณนิ้วก้อย เราก็มัจะเอารถเข็นไปซื้อและตักใส่รถเข็น อาหารหลักอีกอย่างหนึ่งคือ ข้าวเปลือก ข้าวเปลือกทางที่อื่น มีไว้เพื่อสีเป็นข้าวสารสำหรับไว้หุงกิน เราจะให้อาหารข้าวเปลือกแก่เป็ดตลอดเวลา โดยใส่ไว้ในรางที่เตรียมไว้ ระยะเวลาที่มีการคลุกผสมกับอาหารสัตว์และผสมน้ำอาหารเสริมสำหรับเป็ด คือ ผักบุ้ง และหอย เป็นหอยตัวเล็กคล้ายหอยแมลงภู่ที่ยังเล็ก ตัดกันเป็นพวง การเลี้ยงเป็ดมาทยอยเลิกเอาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 เรื่อยมา เนื่องจากได้กำไรน้อย ไม่คุ้มกับ

ค่าแรงที่เสียไป สาเหตุสำคัญเพราะเปิดราคาแพงมากขึ้น ปลาเปิดส่วนหนึ่งต้องเข้าโรงปลาปนซึ่งเริ่มตั้งโรงงานที่ฝั่งเขาแหลมสิงห์ (อนุ เนินหาด, 2546: 51)

การคมนาคมทางน้ำของแหลมสิงห์ การไปในเมืองจันทน์ ภาษาพูดของเรา มักพูดว่า ไปจันทน์ ไม่ได้พูดว่า ไปในเมือง เหมือนคนท้องถิ่นอื่น ๆ ราวกับว่าเป็นการแบ่งแยกชุมชนกันอย่างชัดเจน ซึ่งเชื่อว่าหากปากน้ำแหลมสิงห์เป็นส่วนหนึ่งของ เมืองจันทน์ เราคงเรียกว่า ไปเมือง มากกว่าที่จะเรียก ไปจันทน์ อีกทั้งน่าจะบ่งบอกถึง ความห่างไกลรวมทั้งความยากลำบากในการเดินทางไประหว่างปากน้ำแหลมสิงห์และเมืองจันทน์ (อนุ เนินหาด, 2546: 7)

การเดินทางสมัยก่อนไม่มีถนน หากไปธุระทางบกต้องใช้เดินเท้าไปทั้งสิ้น หรือหากไปจันทน์ ต้องไปทางเรือต้องเดินไปขึ้นเรือที่ท่าเรือตึกแดง แม่มะลิ เนินหาด กล่าวว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2500 ขณะนั้นที่บ้านเลี้ยงเปิดประมาณ 100 ตัว ต้องนำไข่เปิดไปขายเองที่จันทน์ ประมาณ 7 วัน จึงรวบรวมไปขายครั้งหนึ่ง การเดินทางต้องไปทางเรือ สมัยนั้นมีเรือยนต์ของนายฮวด ลั่นทอง ที่ชาวบ้านทั่วไปมักเรียกกันว่า ตาฮวด แก้วแก้วหรือลุงฮวด จำได้ว่ามีเรือยนต์ 2 ลำ เป็นเรือชนิดลำใหญ่ มีหลังคากันแดดกันฝน นั่งได้ประมาณ 20 คน ค่าโดยสารสมัยนั้นคนละ 4 บาท คนขับเป็นลูกจ้างของแก้วแก้วฮวด คนเก็บเงินคือลูก ๆ ของแก้วแก้วฮวด (อนุ เนินหาด, 2546: 8)

นอกจากท่าเรือ เรือจะไปแวะฝั่งแหลมสิงห์ฝั่งตรงข้ามท่าเรือ เพื่อรับคน หลังจากนั้นล่องไปแวะรับคนโดยสารเรื่อยไปแต่ละหมู่บ้าน เช่น บ้านเสม็ดงาม บ้านศาลหิน ประมาณ 5 แห่ง ก็เข้าถึงจันทน์ ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ท่าเรือสมัยนั้นอยู่ทางปากตลาดท่าเก่า บริเวณตรงข้ามโบสถ์คริสต์ โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ เมื่อไปถึงก็หาบไข่เปิดขายตามตลาดและตามบ้านคน ขายปลีกพอละ 20 สตางค์ ประมาณเกือบชั่วโมงก็ขายหมด เดินทางกลับ เรือยนต์สมัยดังกล่าว มีวันละ 1 เที่ยว ประมาณ 6 – 7 โมงเช้า เทียวกลับประมาณบ่ายโมง คนโดยสารส่วนใหญ่ไปขายของกัน เช่น ขายไข่ ขายมะม่วง ขายมะพร้าว บ้างก็ไปทำธุระอย่างอื่น รวมทั้งข้าราชการที่ไปราชการ (อนุ เนินหาด, 2546: 9 – 10)

การคมนาคมทางบกของแหลมสิงห์ ในปี พ.ศ. 2500 นั้น มีถนนสายปากน้ำ – สามแยกพลั่วแล้ว แต่เป็นถนนลูกรัง ไม่ค่อยสะดวกสำหรับรถที่เดินทาง รถมักกระโดด ตอนนั้นมีรถโดยสารเป็นของครูหุย พ่อของคุณอำพล เป็นรถใหญ่ ต่อมาเมื่อมีถนนพัฒนาดีขึ้นจึงเปลี่ยนจากเรือเป็นใช้โดยสารทางรถโดยสาร ซึ่งเร็วกว่าทางเรือ ส่วนสะพานคลองยายดำ สมัยนั้นเป็นไม้ เมื่อไปถึงเนื่องจากเกรงว่า สะพานจะรับน้ำหนักไม่ไหวอาจจะพังได้ คนโดยสารจึงต้องลงจากรถก่อน ให้รถข้ามไป คนโดยสารเดินไปขึ้นรถฝั่งตรงข้าม ส่วนถนนสายสถานีทดลองพลั่วไปจันทน์ สายสุขุมวิท ก็เป็นลูกรังเช่นเดียวกันในสมัยนั้น (อนุ เนินหาด, 2546: 11)

เมื่อมีทางคมนาคมทางบกหรือถนนเข้ามา ทำให้แหลมสิงห์มีความเจริญมากยิ่งขึ้น เรือโดยสารเริ่มหยุดกิจการหันมาใช้ในการเดินทางไปในตัวเมืองจันทน์ทางรถโดยสารแทน เพราะเร็วกว่าการโดยสารทางเรือที่ต้องนั่งเรือเป็นวัน ๆ การค้าขายเริ่มมีพ่อค้าแม่ค้าเพิ่มขึ้นจากการนำปลาที่ซื้อจากเรือประมงและผลผลิต ที่ได้จากการเลี้ยงเปิด เช่น ไข่เปิดและอาหารแปรรูป จำพวกปลาเค็ม กะปิ น้ำปลา ไปขายในตัวเมืองจันทน์บุรี ทำให้วัฒนธรรมหัตถ์การค้าเริ่มเกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อมีถนนเข้ามาส่งผลให้แพสิ่งจำหน่ายที่ก่อตั้ง โดยนายฮวด ลั่นทอง สามารถรับซื้อปลาจากเรือประมงแหลมสิงห์ได้ เพื่อนำไปขายต่อยังสะพานปลาพานานาวา ที่กรุงเทพฯ (วินัย ลั่นทอง, 2557, เดือน...)

ไฟฟ้าและน้ำประปาของชุมชนแหลมสิงห์ เดิมชุมชนประมงแหลมสิงห์การทำอาหาร เช่น การหุงต้มจะใช้ฟืนเป็นหลัก ต่อมาก็เปลี่ยนเป็นถ่าน แก๊ส และไฟฟ้า ส่วนการให้แสงสว่างแต่เดิมใช้ขี้ได้ ต่อมาเปลี่ยนเป็นตะเกียงน้ำมัน ตะเกียงแก๊ส ตะเกียงเจ้าพายุ และไฟฟ้าจากหลอดฟลูออเรสเซนต์ ในการเดินทาง เดิมจะอาศัยแสงสว่างจากตะเกียงแก๊สก็เปลี่ยนมาใช้ถ่านไฟฉาย (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 74)

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2517 นายไพบูลย์ สรรพกิจ นายอำเภอ ได้นำเอาไฟฟ้าเข้ามาใช้ แต่ก่อนชุมชนประมงแหลมสิงห์มีดินที่อุดมสมบูรณ์ ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล การทำนาจึงไม่มีแหล่งน้ำแบบภาคอีสาน หมดหน้าทำนาก็เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง เพื่อเก็บกินข้าวเปลือกที่ตกหล่น น้ำที่เปิดกินก็เป็นน้ำจากปลักควายใช้ตอนหน้าทำนา คนเลี้ยงก็จะกลับมาชำระร่างกายที่บ้านด้วยบ่อน้ำสาธารณะในหมู่บ้าน โดยการหาเก็บไว้ในโอ่งหรือตุ่มที่บ้าน ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 นายอำเภอไพบูลย์ สรรพกิจ ได้นำโครงการน้ำประปาเข้ามาในชุมชนให้มีน้ำใช้สะดวกขึ้น ปัจจุบันจึงนิยมใช้น้ำประปาแทนน้ำบาดาล (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 74)

อย่างไรก็ดี ชุมชนชาวประมงแหลมสิงห์เมื่อไฟฟ้าและน้ำประปาเข้ามาทำให้แหลมสิงห์มีความเจริญมากยิ่งขึ้น สินค้าฟุ่มเฟือยจำพวก โทรทัศน์ วิทยุ ตู้เย็น เตารีด ก็เริ่มเข้ามาทำให้คนแหลมสิงห์เริ่มที่จะหาซื้อมาใช้เพื่อความสะดวกสบายตามความเจริญที่เข้ามา เครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะซื้อด้วยกันคือพวกโทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น โดยจะซื้อที่ร้านชัยบรรจง เมืองแสง ทวีวิทยุ ซึ่งทางสิงห์อำนวยการก็จะซื้อเพื่อนำมาขายให้คนแหลมสิงห์อีกต่อหนึ่ง เมื่อก่อนบ้านใครมีโทรทัศน์จะถือว่าเป็นฐานะ เพื่อนบ้านที่ไม่มีจะพากันมารวมกลุ่มกันดูพร้อมกัน ในบ้านของคนที่ซื้อมาเพื่อความบันเทิงใจ ดังที่ ผู้อาวุโสในชุมชน กล่าวว่า “สมัยนั้นโทรทัศน์แพงนัก บ้านใครมีก็ถือว่าเป็นฐานะ” (วินัย ลิ่นทอง, 2557, เดือน...)

1.3 บริบททางด้านทางวัฒนธรรมของอำเภอแหลมสิงห์

วัฒนธรรมของชุมชนแหลมสิงห์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ระบบความเชื่อและการใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา คนพื้นบ้านเดิมของแหลมสิงห์มีอยู่ 3 ลักษณะ ซึ่งจะมีส่วนของคนชองด้วย เพราะชนพื้นเมืองของจันทบุรีจะเป็นคนชอง ซึ่งเดิมในกลุ่มของคนแหลมสิงห์ จะมีกลุ่มของคนชาติพันธุ์ชองอยู่ด้วย และมีกลุ่มของชาวจีนที่อพยพเข้ามาอีกบางกลุ่มและกลุ่มชนพื้นบ้านเลยจริง ๆ ก็อาจจะมีส่วนผสมผสานในระหว่างของคนชองกับคนจีนและคนพื้นบ้านเดิม ๆ ที่อาจจะไม่ใช่ชอง (จิรประทีป ทองเปรม, 2557, เดือน...)

ความเชื่อของคนแหลมสิงห์ซึ่งเดิมที่มีพวกชองอยู่ด้วย ซึ่งคาถาอาคมเดิม ภาษาสันสกฤตจะเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม ปัจจุบันนี้ยังมีอยู่ในเรื่องของการสักเสกเลขยันต์ และในส่วนของพระคาถาต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วอารยธรรมขอมยังคงดำรงอยู่ อักษรขอมคือ เป็นสิ่งที่เราใช้อยู่ดั้งเดิมในสมัยโบราณ ปัจจุบันก็ยังมีอยู่ในวัดวาอารามต่าง ๆ ในเรื่องของคัมภีร์ก็ยังมีจารภาษาขอมอยู่ (จิรประทีป ทองเปรม, 2557, เดือน...)

ความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษธรรมเนียมเดิมปัจจุบันนี้ยังคงมีอยู่ ในเรื่องของการบอกผี การไหว้ผี ดังเช่น งานแต่งงาน จะเป็นเรื่องที่ต้องใช้ในเรื่องของผีโดยเฉพาะ จะมีเรื่องของพิธีสงฆ์และพิธีผี ถ้าใช้คำว่างานพิธีมงคลสมรสจะใช้เรียกว่า งานพิธีสงฆ์ แต่ในเรื่องของการบอกผีก็จะ เป็นพิธีในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่จะต้องบอกกล่าวผีบ้าน ผีเรือน ให้รับทราบว่าจะมีงานมงคลสมรส เป็นต้น

ถ้าเป็นของแท้ ๆ เดิมเลยก็จะมีรูปแบบของการไหว้ฝีกแบบหนึ่ง แต่ของคนแหลมสิ่งที่จะเป็นของรุ่นหลัง ๆ (จิริประทีป ทองเปรม, 2557, **เดือน...**)

ในเรื่องของวัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลง และผสมผสานกันในระหว่างคนของและคนพื้นบ้านเดิม ซึ่งต้องเข้าใจว่าในคนจีนที่เข้ามาต้องมีการแต่งงานกับคนไทย คนไทยแต่งงานกับคนของ คนของแต่งงานกับคนจีน เช่นนี้ จะมีการผสมผสานกันในการแต่งงาน ธรรมเนียมและวัฒนธรรมจะมีการผสมผสานกันด้วย ดังนั้นแล้วด้วยรากฐานเดิม ถ้าของแต่งงานกับของ วัฒนธรรมเดิมก็อาจจะคงดำรงอยู่ แต่ของแต่งงานกับไทยวัฒนธรรมจะเปลี่ยนไป (จิริประทีป ทองเปรม, 2557, **เดือน...**)

คนแหลมสิ่งจะมีประเพณีวัฒนธรรม ในการทำบุญร่วมกัน การทำงานร่วมกัน การใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการที่จะพัฒนา ที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในอดีตการ ต่อมาเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป เทคโนโลยีเปลี่ยนไป วัดก็เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของผู้คนในแหลมสิ่ง ดังเช่น ท่านพ่อสุน ในสมัยโบราณจะมีท่านเป็นแกนนำในการพัฒนา ในการต่อสู้ในสมัยฝรั่งเศสที่จะมีท่านพ่อสุนเป็นตัวแกนนำ ในการรุกขึ้นมาต่อสู้ต่อต้าน เป็นต้น (จิริประทีป ทองเปรม, 2557, **เดือน...**)

คนในชุมชนประมงแหลมสิ่ง มีความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ เช่น เชื่อในประเพณีทำบุญกลางทุ่ง ประเพณีปล่อยเรือลงคาน ประเพณีไหว้เจ้า โดยเฉพาะเจ้าพ่อแหลมสิ่ง ซึ่งถึงแม้ว่าคนจะศรัทธาในเจ้าพ่อ แต่จะไม่ศรัทธาในตัวม้าทรง ซึ่งทำตัวเหมือนคนปกติที่กินเหล้า ดีโก้ไปตามกระแส คนในชุมชนจะนิยมทำตามประเพณี มากกว่าทำตามผู้นำความเชื่อ เช่น ประเพณีสงกรานต์ จะมีการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีพิธีเปลี่ยนผ่านงูผ้าห่มพระ โดยจะเขียนระบุชื่ออุทิศส่วนบุญกุศล ให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว บนผ้าสีเหลืองที่เป็นผ้าห่ม และผ้าห่มพระ แล้วจะนำผ้าห่มไปวางที่หน้าตักพระพุทธรูป ส่วนผ้าห่มจะพาดบนไหล่พระพุทธรูป หลังจากนั้นเขียนชื่อญาติทั้งหมดใส่ ในโกฏิพร้อมถวายเงินทำบุญ เมื่อพระสวดจบจะนำน้ำอบไปพรม ฉลองบริเวณพระเจดีย์ทราย สรงน้ำพระพุทธรูปและรดน้ำผู้สูงอายุ ผู้นำอาวุโส จะมีบทบาทในกิจกรรมทางศาสนามากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ในปัจจุบันเป็นการจัดกิจกรรมทางศาสนาจะทำในลักษณะให้มีคณะกรรมการจัดงานจากคนที่หลากหลายในชุมชนโดยใช้ผู้อาวุโสเป็นที่ปรึกษา (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 76)

ชุมชนประมงแหลมสิ่งเดิมมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ตึงตาม แสดงให้เห็นความอบอุ่นของครอบครัว เช่น การหุงข้าวด้วยหม้อดิน การทานข้าวนั่งล้อมวงกับพื้น โดยทานกับมือจึงต้องมีขันใส่น้ำล้างมือตั้งอยู่ใกล้ ๆ ส่วนมากนิยมให้ผู้ชายทานก่อน เมื่อผู้ชายอิ่มแล้วเด็กกับแม่จึงทานได้ น้ำดื่มจะเป็นน้ำฝนลอยดอกมะลิ ช่วยให้น้ำมีกลิ่นหอมชื่นใจ การแต่งกายโดยเฉพาะผู้หญิงจะเน้นความเรียบร้อยและมิดชิดโดยเฉพาะวันพระผู้ไปทำบุญ จะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าใหม่ ผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าถุงใส่เครื่องประดับที่ทำด้วยทองคำ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงฐานะของผู้ใส่ ซึ่งจะนิยมคาดเข็มขัดทองหรือนากหนักเส้นละยี่สิบบาท (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 77)

บ้านแต่ละหลังของชุมชนเดิม นิยมสร้างบ้านใต้ถุนสูง เพื่อใช้พื้นที่ด้านล่างทำกิจกรรม ตัวบ้านข้างบ้านจะกันฝาด้วยไม้ แต่ไม่มีห้องนอน จะกางมุ้งนอนเป็นแถว ๆ ส่วนลูกสาวจะใช้ตุ๊กที่เป็นเฟอร์นิเจอร์กันแยกเป็นสัดส่วนออกไป สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของบ้านคือทุกบ้าน จะต้องมียี่หุบบูชาหรือหิ้งบูชาพระ เพื่ออาศัยอำนาจพระพุทธรูปปกป้องคุ้มครองคนในบ้าน ชีวิตความเป็นอยู่ของคน

ข้างสบายไม่มีโจรผู้ร้าย หรือยาเสพติดมากเหมือนปัจจุบัน อาหารการกินอุดมสมบูรณ์ คนในชุมชนให้ความอบอุ่นและมีน้ำใจ คนรุ่นเก่าส่วนใหญ่จะใจบุญกัลยาณิ บางบ้านไม่ต้มปุ๊กกินเอง ไม่กินตะพาบเต่า วันโกน วันพระ จะงดกินเหล้า หยุดฆ่าสัตว์ไปทำบุญที่วัดถือศีล (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 76 – 77)

อย่างไรก็ดี ชาวบ้านที่อาศัยในอำเภอแหลมสิงห์ได้ให้ความสำคัญกับวัดเป็นอย่างมากโดยเฉพาะวัดที่ตั้งที่สุดในสมัยนั้นได้แก่ วัดปากน้ำแหลมสิงห์ ได้รับอนุญาตตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2442 (ปลายรัชกาลที่ 5) ได้ทำการสร้างพระอุโบสถ พ.ศ. 2449 (ปลายรัชกาลที่ 5) ในบรรดาเจ้าอาวาสทั้งหมด หลวงพ่อสุน ธรรมสุวรรณโณ เป็นเจ้าอาวาสที่คนแหลมสิงห์นับถือ มีอาคมเข้มขลังสามารถกำราบฝรั่งเศสจนเกรงกลัวท่าน ในสมัยที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสอยู่ ชื่อเสียงเกียรติคุณของท่านจึงดังยิ่งนัก ประวัติหลวงพ่อสุน ธรรมสุวรรณโณ หลวงพ่อสุน นามเดิมว่า สุน นามสกุล เวชภิรมณ์ เกิดที่ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เกิด ณ วันพฤหัสบดี เดือนเมษายน พ.ศ. 2393 (ปลายรัชกาลที่ 3) บิดาชื่อ บุตร มารดาชื่อ ปลิว มีน้องชาย 1 คน น้องสาว 1 คน น้องชายชื่อ อุ่น น้องสาวชื่อ นางอ่ำ (จิรประทีป ทองเปรม, 2557, เดือน...)

หลวงพ่อสุน เมื่อเยาว์วัยท่านมีใจบุญกุศลยิ่งนัก พูดได้ว่าเกิดมาท่านไม่เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิตก็ว่าได้ เพื่อนเด็กวิ่งเล่นด้วยกันชวนท่านไปยิงนกบ้าง ตกปลาบ้าง หลวงพ่อท่านก็จะไม่ได้ไปด้วยและยังบอกสั่งสอนอีกว่ามันเป็นบาปกรรม หลวงพ่อท่านได้ศึกษาเล่าเรียนอักขระในสำนักวัดบางสระแก้ว กับอาจารย์ และพออายุครบอุปสมบท บรรดาญาติจึงจัดการบรรพชาอุปสมบทให้ในวัดนั้น พระเถียงน วัดกลาง ตำบลพลู เป็นอุปัชฌาย์หลวงพ่อสุน (จิรประทีป ทองเปรม, 2557, เดือน...)

เมื่อบวชเป็นภิกษุแล้ว ท่านได้ศึกษาวิชาอาคมกับขรัวตาจัน เจ้าอาวาสวัดบางสระแก้วในสมัยนั้น ขรัวตาจันผู้นี้เป็นผู้เรื่องวิทยายังนัก เล่าสืบทอดกันมาว่าสมัยก่อนการคมนาคมต้องไปทางเรือ ขรัวตาจันท่านมีธุระโดยใช้เรือไป และระหว่างทางเรือท่านโดนโจรสลัดปล้น โจรสลัดใช้ปืนยิงเรือท่าน ยิงที่แรกลูกปืนก็ตกเกือบถึงเรือท่าน ยิ่งครั้งที่ 2 ก็ถึงตกใกล้กระบอกปืนเข้ามา ส่วนเรือท่านก็ยิ่งวิ่งเข้าหาเรือโจรสลัดนั้น พวกโจรยิงยิง กระสุนปืนก็ยิ่งตกใกล้กระบอกปืนมากเข้า จนในที่สุดก็ตกอยู่หน้ากระบอกปืนเป็นทิ่มที่ศรียังนัก ขรัวตาจันองค์ท่านมีวิชาอาคมของท่านรอบตัว และท่านโปรดหลวงพ่อสุนยิ่งนัก จึงได้ถ่ายทอดวิชาอาคมให้จนหมด และโยมบุตรบิดาหลวงพ่อสุนก็เก่งทางวิชาอาคมยิ่งนัก ได้ถ่ายทอดให้ท่านจนหมดเช่นกัน (จิรประทีป ทองเปรม, 2557, เดือน...)

หลวงพ่อสุน เมื่อบวชได้ 5 พรรษา วัดปากน้ำแหลมสิงห์ เจ้าอาวาสก็ว่างลง ชาวบ้านปากน้ำแหลมสิงห์ สมัยนั้นจึงพร้อมใจกันไปนิมนต์ท่านมาจากวัดบางสระแก้ว ให้ท่านมารับตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส วัดปากน้ำแหลมสิงห์ แล้วท่านก็ปกครองวัดเรื่อยมา และบูรณปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมเสนาสนะทำนุบำรุงวัดเป็นการใหญ่ สั่งสอนภิกษุ - สามเณรให้ประพฤติดีงามตามพระธรรมวินัย และมีได้มีแต่เพียง วัดปากน้ำแหลมสิงห์เท่านั้น วัดท่าหัวแหวนท่านยังรับเป็นธุระช่วยบูรณปฏิสังขรณ์ และก่อสร้างขึ้นอีกหลายอย่าง อุโบสถ วิหารการเปรียญซึ่งปรากฏอยู่ วัดท่าหัวแหวนทุกวันนี้เกิดขึ้นด้วยน้ำพักน้ำแรงของท่านเสียโดยมาก (จิรประทีป ทองเปรม, 2557, เดือน...)

ลูกศิษย์ลูกหาที่ใกล้ชิดเล่าว่า หลวงพ่อสุน ท่านเป็นพระที่มีวิชาอาคมเข้มขลังมาแต่หนุ่ม ๆ แล้ว หลวงพ่อเป็นที่เคารพนับถือของชาวอำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอใกล้เคียงตลอดจนชาวจันทบุรีในสมัยนั้นมาก และท่านเป็นผู้เคร่งในพระธรรมวินัยยิ่งนัก ตี 4 ท่านลุกขึ้นครองผ้า สวดมนต์

ไหว้พระทุกวัน กวาดลานวัดเป็นกิจประจำวัน ไม่ว่าในพรรษาหรือออกพรรษา ท่านสนใจและรอบรู้ พระธรรมวินัยอย่างดี ปกติท่านเป็นพระที่ใจดีและคอยสนุกเมตตาอาเรียผู้อื่นอยู่เสมอ ท่านจึงเป็นที่เคารพ นับถือของชาวบ้าน ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อยสมัยนั้นทุกคน (จิริประทีป ทองเปรม, 2557, **เดือน...**)

หลวงพ่อสุน เมื่อกลับมาเป็นเจ้าอาวาส วัดปากน้ำแหลมสิงห์ ชาวบ้านปากน้ำ ๆ ได้ รมโพธิ์ร่มไทรไว้อาศัย เพราะด้านวิชาอาคมของท่านจะเยี่ยมยอดแล้ว ทางด้านหมอแผนโบราณท่านก็ เก่งยิ่งนัก ชาวบ้านคนไหนป่วยเป็นโรคร้าย ๆ รักษาไม่หาย พอมารักษากับท่าน ๆ ก็รักษาให้หาย กลับไปแทบทุกราย มีหญิงคนหนึ่งปัจจุบันมีชีวิตอยู่ สมัยที่ท่านอยู่ได้เกิดคลุ้มคลั่งขนาดแก้ผ้าวิ่ง เพราะถูกกระทำทางไสยศาสตร์ ญาติพี่น้องต้องพากันจับตัวนุ่งผ้ามาให้ท่านรักษา ท่านก็รดน้ำมนต์ เป่าหัวให้ไม่กี่วันก็หาย และหายขาดมาถึงปัจจุบัน และหญิงอีกคนหนึ่งป่วยเป็นโรคร้ายรักษาหมอมมา หมดที่ว่าดี ๆ ก็ไม่หาย หมดเงินหมดทองเป็นจำนวนมาก (จิริประทีป ทองเปรม, 2557, **เดือน...**)

พอมารักษากับท่าน ๆ ก็ให้ยาหม้อมาต้มกินและรดน้ำมนต์ของท่านไม่นานก็หาย หญิงคนนั้นเหมือนตายแล้วเกิดใหม่ จึงนำเงินมาถวายท่านนับร้อยบาท เพราะเป็นคนมีเงิน แต่ท่านไม่ ยอมรับ หญิงคนนั้นก็คะยั้นคะยอให้ท่านรับไว้ ท่านก็บอกว่าท่านรับไว้ไม่ได้ เพราะไม่ใช่กิจของสงฆ์ และที่ท่านรักษาให้นั้นก็ไม่ได้หวังเงินทองเป็นการตอบแทน แต่รักษาให้ด้วยใจเมตตาตาสงสาร แต่ถ้ามีใจ กุศลจริง ๆ ขอให้ถวายเงินนั้นสร้างวัดเถิด หญิงคนนั้นจึงนำเงินถวายวัด เรื่องหมอแผนโบราณของ หลวงพ่อสุน นั้นเก่งกาจยิ่งนัก นอกจากนี้ในสมัยที่ฝรั่งเศสได้เข้ามายึดเมืองจันทบุรี หลวงพ่อสุน ยัง แสดงคาถาอาคมให้ทหารฝรั่งเศสที่เข้ามาเห็นเป็นประจักษ์ถึงความขลังและความน่าอัศจรรย์ใน เหตุการณ์ต่าง ๆ (จิริประทีป ทองเปรม, 2557, **เดือน...**) ดังต่อไปนี้

1. ฝรั่งเศสยิงไก่ ฝรั่งเศสยึดแหลมสิงห์และตั้งกองบัญชาการใกล้วัดของท่าน ฝรั่งเศส พวกนี้ข่มเหงรังแกชาวบ้านต่าง ๆ เช่น ถ้าเดินไปที่วัดกันและผ่านบ้านใคร ถ้ามีเปิดมีไก่เดินอยู่หน้า บ้าน ก็จะใช้ปืนยิงเอาไปกินกัน โดยไม่มีชาวบ้านคนไหนกล้าว่า และวันหนึ่งก็เดินไปถึงวัดของท่านและ เห็นไก่เดินอยู่ที่วัดมากมาย ฝรั่งเศสจึงให้คนไปบอกกับท่านว่าอยากจะขอยิงไก่ไปย่างกิน 2 – 3 ตัว หลวงพ่อสุน ท่านก็เอา เออ...เออ...เออ...แต่ให้มันกินข้าวเสียก่อน พุดแล้วท่านก็เอาข้าวมาเสก และโปรย เรียกให้ไก่มากิน พอไก่กินสักครู่ท่านก็บอกให้ฝรั่งเศส พวกนั้นยิงไก่ ฝรั่งเศสก็ใช้ปืนยาวยิงไม่ออก ท่าน ก็ให้เปลี่ยนปืนมายิงใหม่ เพราะฝรั่งเศสสมาทิน 5 – 6 คน และมีปืนกันทุกคนแต่ก็ยิงไก่ไม่ออกเลย พอใช้ปืนยิงขึ้นฟ้าปืนก็ยิงออก ฝรั่งเศสพวกนั้นก็พากันนึกแปลกใจและกลัวจึงพากันลาท่านกลับไปพัก ไป นี่นับเป็นการลองกับฝรั่งเศสครั้งแรก ๆ ที่ฝรั่งเศสมายึดแหลมสิงห์ของท่าน

2. ฝรั่งเศสลอบหัว หลวงพ่อสุน ตัวท่านค่อนข้างเตี้ย วันหนึ่งท่านกวาดลานวัดอยู่ ฝรั่งเศสได้พากันเดินมาเที่ยวถึงวัดของท่าน และมีฝรั่งเศสคนหนึ่งเห็นท่านกำลังก้มกวาดลานวัด อยู่คง จะนึกว่าท่านเป็นเด็กตัวเล็ก ๆ หัวโล้น ๆ จึงตรงเข้าไปลูบหัวท่านและใช้มือโยกไปโยกมา ปากก็พูด เป็นภาษาฝรั่งเศสทำนองสนุก ๆ หลวงพ่อบอกท่านทั้งไม่กวาดทันทีและชกฝรั่งเศส ฝรั่งเศสคนนั้นชกตอบจึง ชกกัน และครูเดียวแขนทั้ง 2 ข้าง ของฝรั่งเศสคนนั้นก็ยกไม่ขึ้นขอยอมแพ้ท่าน ส่วนหลวงพ่อบอกท่านหา เป็นไรไม่ เพราะฝรั่งเศสหาชกถูกตัวท่านไม่ นี่เป็นการสั่งสอนฝรั่งเศสของท่านว่าอย่ามองเห็นคนไทย ตัวเล็ก ๆ แล้วจะข่มเหงรังแกได้ โดยเฉพาะคนไทยที่ห่มผ้าเหลือง ๆ หัวโล้น ๆ ที่เรียกว่า พระนั้นอย่า ข่มเหงเป็นอันขาด เพราะเป็นผู้ที่มีวิชาอาคมเก่งกาจสามารถชกจนฝรั่งเศสตัวใหญ่ ๆ แพ้ได้

3. เสกใบมะขามเป็นต่อเป็นแตนต่อยฝรั่งเศส ฝรั่งเศสมัยนั้นเมื่อพบผู้หญิงสาว จะไล่กอดจะจับนมตื้อ ๆ ฉะนั้นที่ฟังของพวกผู้หญิงสาว ๆ สมัยนั้นก็คือ วัดปากน้ำแหลมสิงห์ของท่าน ถ้าวิ่งหนีเข้าเขตวัดได้ รับรองว่าฝรั่งเศสหายังไงก็ไม่เจอ บางทีพวกผู้หญิงก็หนีเข้าไปซุกอยู่ในห้องท่าน 5 - 6 คน ฝรั่งวิ่งตามมาและเห็นว่าวิ่งขึ้นบนวัด ก็จะไปขอร้อง หลวงพ่อสุน่ ท่านก็ให้คันและทิ้ง ๆ ที่ผู้หญิงเหล่านั้นก็ยังอยู่ในห้องท่าน แต่ฝรั่งเศสเปิดประตูก็หาพบเจอไม่ พวกคันหาก็ไม่พบเป็นที่อัศจรรย์ยิ่งนัก และมีอยู่คราวหนึ่งท่านยืนอยู่หน้าวัด ฝรั่งเศสก็กำลังวิ่งมาท่านเห็นและคงจะเหลือรอด ท่านจึงรอดใบมะขามมาเสก ขว้างไปกลายเป็นตัวต่อแตนไล่ต่อยฝรั่งเศสวิ่งกระเจิงไป

อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่าคนแหลมสิงห์มีความผูกพันกับวัดเป็นอย่างมาก อีกทั้งชาวประมงในแหลมสิงห์ก็นับถือหลวงพ่อบุญ เพื่อให้อุปการะให้เดินทางออกเรือหาปลาด้วยความปลอดภัย ซึ่งถือได้ว่าวัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจของคนแหลมสิงห์ โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญในยุคเล่าอาณานิคมใน รศ. 112 ที่ฝรั่งเศสยึดครองจันทบุรี วัดก็มีส่วนในการเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนแหลมสิงห์โดยเฉพาะหลวงพ่อบุญที่ได้แสดงคาถาอาคม ให้เหล่าบรรดาทหารฝรั่งเศสได้ยำเกรงบ้าง ซึ่งก็ถือว่าเป็นสิ่งที่คนแหลมสิงห์พอที่จะมีที่พึ่งในตอนนั้น และต่อมาด้วยพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงใช้พระสติปัญญาในการยอมแลกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเพื่อนำจันทบุรีและตราดคืนมา ไทยจึงเป็นไทยจนถึงทุกวันนี้ โดยที่ไม่ได้เป็นเมืองขึ้นของประเทศอาณานิคมใด ๆ นี่ก็เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจของคนแหลมสิงห์ที่ครั้งหนึ่งเคยร่วมจารึกในประวัติศาสตร์ของชาติไทย

ระบบอุปถัมภ์ในชุมชนแหลมสิงห์ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติของคนในชุมชนแหลมสิงห์ มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นอบอุ่น เมื่อมีข้อพิพาทกับคนต่างถิ่น ก็พร้อมที่จะปกป้องช่วยเหลือกันฉันทพี่น้อง นอกจากนี้การกินเลี้ยงสังสรรค์หรืองานศพ จะเชิญเพื่อนบ้านญาติมิตรมาร่วมกิจกรรม โดยไม่ต้องลงขันแบบสังคมเมือง ซึ่งหากเชิญแล้วไม่มีใครมาแสดงว่าเจ้าภาพเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดีพอ เมื่อเสร็จงานจะช่วยกันเก็บกวาดล้างให้เรียบร้อย โดยเฉพาะงานศพหากตั้งศพไว้ที่บ้าน เพื่อนบ้านใกล้เคียง เมื่อทราบข่าวจะมาร่วมงานอย่างพร้อมเพรียงกันจัดสถานที่เตรียมอาหาร แบ่งหน้าที่กันตามความถนัด ช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าภาพได้ เพื่อนบ้านที่มาช่วยงานจะอยู่ฟังพระสวดจนจบ หรืออยู่เล่นรำสวดมากกว่า 1 คืน จึงจะถือว่ารักกันจริง ถึงไหนถึงกัน เมื่อมีเรื่องมีงานอะไรต้องมีข่าวถึงกัน และเจ้าภาพต้องไปช่วยงานคนอื่นเป็นการตอบแทน (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 73 - 75)

ด้วยเหตุนี้ การจัดงานต่าง ๆ ของคนในชุมชนแหลมสิงห์จึงเป็นเวทีหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งรู้ว่าคนในชุมชน ถือความเป็นญาติพี่น้อง พวกเขาพร้อมช่วยกันเลือกเข้าไปก่อน เมื่อได้รับเลือกเข้าไปแล้วจะทำอะไรบ้างค่อยว่ากันทีหลัง กล่าวคือ ระบบอุปถัมภ์ในชุมชนแหลมสิงห์เกิดขึ้นเมื่อการปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามา การเลือกตั้งทุกครั้งจะมีผู้นำมาใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก นับว่ามีการตื่นตัวทางการเมืองสูง ถ้าเป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนอื่น ก็จะได้ถือว่าการเมืองพัฒนาก้าวไกล แต่เนื่องจากชุมชนแหลมสิงห์ส่วนใหญ่จะยึดถือระบบเครือญาติ จึงดูนามสกุลและความใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าปริญญารหัสหรือความรู้ความสามารถ นักการเมืองท้องถิ่นถูกคาดหวังสูง เนื่องจากนามสกุลเดียวกันจึงต้องทำงานหนักเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่มวลชนที่สนับสนุน (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, 2550: 73 - 75)

2. บริบทของอำเภอคลองใหญ่

- 2.1 บริบททางด้านการเมืองการปกครองของอำเภอคลองใหญ่
- 2.2 บริบททางด้านเศรษฐกิจของอำเภอคลองใหญ่
- 2.3 บริบททางด้านทางวัฒนธรรมของอำเภอคลองใหญ่

อำเภอคลองใหญ่ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพกิจการประมงทะเลที่เหลื่อ ประกอบประกอบอาชีพรับจ้างที่เกี่ยวข้องกับการประมง มีเพียงร้อยละ 5 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยของประชากรประมาณ 40,000 – 50,000 บาท ต่อคนต่อปี ดังนั้นทะเลเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงและมีความสำคัญต่อวิถีของประชาชนชาวคลองใหญ่ กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอำเภอคลองใหญ่ ได้แก่

2.1 บริบททางด้านการเมืองการปกครองของอำเภอคลองใหญ่

จังหวัดตราด เป็นจังหวัดชายแดนสุดเขตไทยด้านชายฝั่งทะเลตะวันออก พื้นที่ชายแดนไทย – กัมพูชา (จังหวัดตราด) ประเทศไทยและกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกันเป็นระยะทางกว่า 1,000 กิโลเมตร ในส่วนของจังหวัดตราด มีชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชาทางบกมากกว่า 160 กิโลเมตร และยังมีเขตติดต่อทางทะเล ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศไปมาหาสู่กันกว่า 10 ช่องทาง ตามแนวชายแดน ยามใดที่เกิดความไม่สงบก็จะเป็นช่องทางการหลบหนีภัยของชาวกัมพูชา นอกจากนี้การแย่งชิงทรัพยากรทางทะเลทำให้เกิดการรุกร้าเขตแดนเป็นประเด็นปัญหาชายแดนอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นมานาน และพร้อมที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา

ช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์สู้รบตามชายแดนไทย-กัมพูชาได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแนวชายแดนไทย พม่า ลาว กัมพูชา โดยเฉพาะชายแดนไทยทิศตะวันออกติดต่อกับกัมพูชา ที่ความรุนแรงขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 กรมนาวิโยธินจึงเข้ามาดูแลพื้นที่ชายแดนด้าน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และให้กองเรือยุทธการดูแลพื้นที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ และเกาะกูด สาเหตุการสู้รบตามแนวพรมแดนอีกประการหนึ่ง คือ สถานการณ์ทางการเมืองของกัมพูชาที่ขาดเสถียรภาพ มีการสู้รบกันอยู่เนือง ๆ ทำให้เกิดการอพยพพลัดถิ่นเข้ามาใน จังหวัดตราด และเกิดการต่อสู้ปะทะกันระหว่างทหารไทยกับกัมพูชา การอพยพของชาวกัมพูชามีเข้ามาอยู่เรื่อย ๆ ปี พ.ศ. 2518 พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้ายึดครองกัมพูชา มีการอพยพเข้ามากว่า 100,000 คน จังหวัดตราด ได้ตั้งศูนย์รับผู้อพยพให้ที่ค่ายสุขสันต์ และค่ายไซค์เค หลังจากผู้อพยพกลับมาตุภูมิปี พ.ศ. 2533 สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ได้ขอใช้พื้นที่จัดตั้งโครงการทัพบทิมสยาม 01 ปี พ.ศ. 2522 เวียดนามเข้ายึดครองกัมพูชา ทำให้กลุ่มเขมรแดงถอยร่นเข้ามายังชายแดนไทยด้าน จังหวัดตราด มากเป็นทวีคูณบริเวณบ้านเขาล้าน อำเภอเมือง จังหวัดตราด และได้ตั้งศูนย์อพยพขึ้น เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ ได้เสด็จมาในปีพ.ศ. 2522 ทรงให้จัดตั้งศูนย์สภากาชาดไทยเขาล้านขึ้น เพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาและฝึกอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการอพยพเข้ามาเรื่อย ๆ บริเวณบ้านมะม่วง อำเภอบ่อไร่ บ้านเขาพลู อำเภอเมืองตราด บ้านโชดทราย ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในขณะที่เดียวกันชายแดนไทย – กัมพูชา ทางด้านเขตแดนทางทะเลได้เริ่มมีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อเรือประมงไทยรุกร้าเข้าไปหาปลาในเขตกัมพูชาและเวียดนาม แต่ทั้งนี้

เกิดจากไม่มีการเจรจาตกลงเรื่องเขตแดน ทั้งทางบกและทางทะเลให้ชัดเจน หน่วยงานที่ดูแลทางทะเลของกัมพูชาก็มีหลายหน่วยที่ซ้ำซ้อนกัน ทำให้เกิดการจับกุมและเรียกค่าไถ่บ่อยครั้ง

ปัจจุบันได้จัดตั้งเกาะกูดขึ้นเป็นกิ่งอำเภอเกาะกูด เพื่อเหตุผลทางอธิปไตยและความมั่นคง และเปิดจุดผ่านแดนถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ เพื่อส่งเสริมการค้า การท่องเที่ยว เป็นประตูสู่การลงทุนและสร้างสัมพันธภาพ จังหวัดตราดมีช่องทางผ่านพรมแดน 30 ช่องทาง ปัจจุบันเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร 1 แห่งที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ตรงข้ามกับบ้านจามเยียม อ.มณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง เป็นจุดการค้าชายแดนและเป็นเส้นทางส่งออกนำเข้าสินค้าที่สำคัญ และจุดผ่อนปรนอีก 1 แห่งที่บ้านหมื่นด่าน หมู่ 8 ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ ตรงข้ามกับบ้านศาลเจ้า อำเภอสำลุต จังหวัดพระตะบอง เส้นทางนี้ไม่ใช่เส้นทางการค้าที่สำคัญ เป็นเพียงเส้นทางจุดผ่อนปรน ที่พ่อค้าไทยขอผ่านแดนออกไปเพื่อไปทำเหมืองพลอย ชื้อหว่ายจากฝั่งกัมพูชากลับมา การค้าชายแดนเป็นเพียงเพื่อบรรเทาความเดือนร้อน ด้านเครื่องอุปโภคบริโภคทางฝั่งกัมพูชาเท่านั้น

2.2 บริบททางด้านเศรษฐกิจของอำเภอคลองใหญ่

2.2.1 การประมง

สำหรับในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านมีการประมงพื้นบ้านมีการประมงในทะเลน้ำลึก ประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการประมงน้ำจืดในบางพื้นที่ และมีการแปรรูปสัตว์น้ำ

ตารางที่ 4.1 แสดงชนิดสัตว์น้ำที่มีการเพาะเลี้ยงในอำเภอคลองใหญ่

ชนิดสัตว์น้ำ	รวม		
	ราย	บ่อ	ไร่
กุ้งขาว	43	149	507
ตะพาบน้ำ	1	3	1
ปลากะพง	10	10 กระชัง	-
ปูทะเล (การเลี้ยงปูนิม)	5	13	23
กบ	1	1	20 ตรม.
ปลาดุก	10	29	3.5 ตรม.
ปลานิล	2	2	1
จระเข้	16	18	9

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดตราด 31 มีนาคม พ.ศ. 2558 อ้างถึงใน กรมโยธาธิการและผังเมือง, (2558)

จากตารางมูลค่าเพิ่มสาขาประมง พบว่าในปี 2555 สาขาประมงทะเลน้ำลึก มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 802.72 ล้านบาท ประมงทะเลชายฝั่ง มีมูลค่าเพิ่มจำนวน 593.39 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวพบว่าสาขาประมงทั้งสองมีแนวโน้มลดลง อันเนื่องมาจากปัญหาราคาน้ำมันและสภาพอากาศ

สำหรับหมวดการเพาะเลี้ยง พบว่าหมวดการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง มีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 1,977.63 ล้านบาท หมวดการเพาะพันธุ์ปลา อนุบาลกุ้งทะเล มีมูลค่าเพิ่ม 807.66 ล้านบาท และ

หมวดการทำฟาร์มเลี้ยงหอย มูลค่าเพิ่ม 28.65 ล้านบาท เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวพบว่าหมวดการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งและหมวดการเพาะพันธุ์ปลา/อนุบาลกุ้งทะเล มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากปัญหาโรคระบาดในการเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลา/อนุบาลกุ้งทะเล มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากปัญหาโรคระบาดในการเพาะเลี้ยงกุ้งและปูทะเล

ตารางที่ 4.2 มูลค่าเพิ่มสาขาประมง จังหวัดตราด พ.ศ. 2553 – 2555

รายการ	มูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)			อัตราการ ขยายตัว (%)	
	2553	2554	2555	2554	2555
มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี	4,582.67	4,707.28	4,297.18	2.7	-8.7
หมวดการประมงทะเลน้ำลึกและประมงทะเลชายฝั่ง	1,423.90	1,423.82	1,396.11	-0.0	-1.9
ประมงทะเลน้ำลึก	819.76	822.86	802.72	0.4	-2.5
ประมงทะเลชายฝั่ง	604.14	600.96	593.39	-0.5	-1.3
หมวดการทำฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำกร่อย	17.82	13.78	12.67	-22.7	-8.0
หมวดการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง	2,616.33	2,354.90	1,977.63	-10.0	-16.0
หมวดการทำฟาร์มเลี้ยงหอย	23.82	18.97	28.65	-20.4	51.0
หมวดการเพาะพันธุ์ปลา/อนุบาลกุ้งทะเล	487.58	884.24	807.66	81.4	-1.5
หมวดอื่น ๆ	13.21	11.57	11.47	-12.4	-0.9

ที่มา : สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวม แบบ BOTTOM UP จังหวัดตราด อ่างใน กรมโยธาธิการและผังเมือง, (2558)

2.2.2 การเกษตรกรรม

อำเภอคลองใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 31,375 ไร่ พบว่า พื้นที่เกษตรกรรมที่ทำการปลูกพืชเศรษฐกิจมีจำนวนประมาณ 6,084 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 19.39 ของพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ โดยจำนวนพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ยางพารา มีจำนวน 3,034 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 49.86 รองลงมาปาล์มน้ำมัน มีจำนวน 1,038 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.06 และทุเรียนมีจำนวน 499 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการปลูกพืชเศรษฐกิจของอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จำแนกตามชนิดพืชเศรษฐกิจ พ.ศ. 2555

ลำดับที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ร้อยละ
1	ยางพารา	3,034	197	49.86
2	ปาล์มน้ำมัน	1,038	300	17.06
3	ทุเรียน	499	346	8.20
4	มะพร้าว	321	321	5.28
5	กฤษณา	235	-	3.86
6	ข้าวนาปี	230	83	3.78

ลำดับที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ร้อยละ
7	มันคูด	150	95	2.47
8	เงาะ	128	90	2.10
9	มะม่วงหิมพานต์	120	30	1.97
10	สับปะรดตราดสีทอง	117	293	1.92
11	ลองกอง	88	41	1.45
12	แตงโม	47	132	0.77
13	หมาก	38	38	0.62
14	สับปะรดโรงงาน	14	35	0.23
15	สละ	10	9	0.16
16	กล้วยน้ำว้า	6	6	0.10
17	กระท้อน	4	2	0.07
18	กล้วยหอม	2	3	0.03
19	ขนุน	2	2	0.03
20	พริก	1	1	0.02
	รวม	6,084	2,024	100

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด พ.ศ. 2555 อ้างใน กรมโยธาธิการและผังเมือง, (2558)

2.2.3 สถานประกอบการ

ในพื้นที่ฝั่งเศรษฐกิจพิเศษคลองใหญ่ มีสถานประกอบการ 647 แห่ง แรงงานรวม 1,628 คน คิดเป็นแรงงานเฉลี่ย 2.52 คนต่อแห่ง โดยเป็นสมาชิกในครัวเรือ 916 คน และลูกจ้าง 712 คน โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีมากที่สุดคือการขายปลีก จำนวน 339 แห่ง ซึ่งเป็นการบริการทั่วไป ในพื้นที่ รองลงมาคือที่พักแรม บริการอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 102 แห่ง การผลิตมีจำนวน 31 แห่ง

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนสถานประกอบการ และแรงงาน จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจแยก รายอำเภอตำบล ในเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พ.ศ. 2555

เขตปกครอง		อำเภอคลองใหญ่		ตำบล	ตำบล
		จำนวนรวม	สมาชิกในครัวเรือ	ไม่รวม	คลองใหญ่
การผลิต	จำนวนรวม (แห่ง)	647	72	332	243
	สมาชิกในครัวเรือ (คน)	916	106	443	367
	ลูกจ้าง (แห่ง)	712	31	339	342
	รวม (คน)	1,628	137	782	709
	แรงงาน (คน)	2.52	1.90	2.36	2.92
	(แห่ง)	31	20	11	
	(คน)	124	88	36	

เขตปกครอง		อำเภอคลองใหญ่	ตำบลไม้รูด	ตำบลคลองใหญ่	ตำบลหาดเล็ก
การจัดการและการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล	(แห่ง) (คน)				
การก่อสร้าง	(แห่ง) (คน)	1 2		1 2	
การขาย การซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์	(แห่ง) (คน)	45 128	7 14	31 89	7 25
การขายส่ง	(แห่ง) (คน)	26 210	3 17	13 42	10 151
การขายปลีก	(แห่ง) (คน)	339 592	43 61	160 294	136 237
การขนส่งทางบก สถานที่เก็บสินค้า	(แห่ง) (คน)	6 149		1 51	5 98
ที่พักแรม บริการอาหารและเครื่องดื่ม	(แห่ง) (คน)	102 260	42	51 127	34 91
ข้อมูลข่าวสารและคอมพิวเตอร์	(แห่ง) (คน)	7 8		4 5	3 3
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	(แห่ง) (คน)				
กิจกรรมทางวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคนิค	(แห่ง) (คน)	4 6		4 6	
การให้เช่า บริการการท่องเที่ยวและการบริการสนับสนุนอื่นๆ	(แห่ง) (คน)	2 16		2 16	
กิจกรรมด้านโรงพยาบาลเอกชน	(แห่ง) (คน)				
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	(แห่ง) (คน)	27 55		11 15	16 40
กิจกรรมบริการอื่น ๆ	(แห่ง) (คน)	57 78	2 3	34 47	21 28

ที่มา : สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2555 อ้างใน กรมโยธาธิการและผังเมือง, (2558)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.2.4 อุตสาหกรรม

จากข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อ 22 มิถุนายน 2558 ให้ข้อมูลว่าในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอคลองใหญ่ มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 58 แห่ง แรงงานรวม 707 คน คิดเป็นแรงงานเฉลี่ย 12 คนต่อแห่ง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัด 384 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 15.10 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด โดยโรงงานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหาร 23 แห่ง รองลงมาเป็นการแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ จำนวน 13 แห่ง แรงงานรวม 119 คน อุตสาหกรรมยานพาหนะและอุปกรณ์รวมทั้งการซ่อม 6 แห่ง แรงงาน 47 คน

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนโรงงานและแรงงาน จำแนกตาม ตำบล ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พ.ศ. 2558

เขตปกครอง		อำเภอคลองใหญ่	ตำบลไม่รู้ต	ตำบลคลองใหญ่	ตำบลหาดเล็ก
จำนวนรวม	(แห่ง)	58	8	47	3
เงินทุนรวม	(ล้านบาท)	260.349	33.568	260.315	17.36
คนงาน	(คน)	707	136	539	32
ประเภทโรงงาน			6(2) (5)	6(2) (3) (5)	6(2) (5)
			7(1)	7(1)	14
			9(1)	8(1)	75(1)
			14	14	92
			58(1)	15(2)	
				34(1) (2)	
				37	
				58(1)	
				64(13)	
				65	
			75(1)		
			78(1)		
			92		
			95(1)		

2.2.5 การท่องเที่ยว

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ แม้ว่าจะยังไม่มีการบันทึกไว้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวให้ความสนใจได้แก่ เกาะต่าง ๆ ของจังหวัด ขณะที่พื้นที่บนแผ่นดินจะเห็นได้ว่าอำเภอคลองใหญ่มีสถานที่พักผ่อนมากเป็นลำดับที่ 2 รองจากอำเภอเมือง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภทอยู่ในอำเภอ โดยเฉพาะตำบลไม่รู้ตซึ่งมีการพัฒนาสถานที่พักในลักษณะรีสอร์ทจำนวนมากในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนโรงแรมและสถานที่พักในจังหวัดตราดจำแนกรายอำเภอ

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนโรงแรมและสถานที่พัก
1	อ.เมืองตราด	23
2	อ.แหลมงอบ	6
3	อ.เขาสมิง	1
4	อ.บ่อไร่	2

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนโรงแรมและสถานที่พัก
5	อ.คลองใหญ่	12
6	อ.เกาะช้าง	100
7	อ.เกาะกูด	18
	รวมทั้งสิ้น	162

2.2.6 การค้าชายแดน

จังหวัดตราด มีช่องทางการค้าชายแดน 3 ช่องทางคือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านมะม่วง อำเภอโป่งไร่ และช่องทางการค้าธรรมชาติบ้านท่าเส้น ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด ทั้ง 3 ช่องทางล้วนเป็นการค้าทางบกทั้งสิ้น แต่ลักษณะพิเศษของการค้าชายแดนด้านจังหวัดตราด จะมีการค้าผ่านช่องทางทางน้ำ ผ่านท่าเรือเอกชนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 และทางบกรวมทั้ง 3 ช่องทางมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 30 ของมูลค่าการค้าชายแดนด้านจังหวัดตราด (ร่างผังเมืองรวมคลองใหญ่จังหวัดตราด, กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

ตารางที่ 4.7 แสดงมูลค่าการค้าแยกตามช่องทางต่าง ๆ ของด้านจังหวัดตราด ปีงบประมาณ 2553 – 2557

ปีงบประมาณ	จุดผ่อนปรน บ้านมะม่วง/บ้าน ท่าเส้น		จุดผ่านแดนถาวร พรมแดนบ้านหาด เล็ก		ด่านศุลกากรคลอง ใหญ่ท่าเรือ		มูลค่า การค้า รวม
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	
	2553	0.14	0	708.73	3.59	19,053.50	
2554	1.75	0	1,590.33	7.88	18,615.69	92.12	20,207.77
2555	1.99	0	2,690.85	10.96	21,864.87	89.04	24,557.71
2556	4.43	0	4,120.79	15.42	22,595.16	84.56	26,720.38
2557	2.52	0	8,383.04	29.76	19,781.28	70.23	28,166.84

ที่มา : ด่านศุลกากรอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พ.ศ.2557 อ้างใน กรมโยธาธิการและผังเมือง, (2558) **ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**

2.3 บริบททางด้านทางวัฒนธรรมของอำเภอคลองใหญ่

2.3.1 ศาสนา

ในอำเภอคลองใหญ่ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนสถาน จำนวน 11 แห่ง แยกออกเป็นวัด 8 แห่ง และสำนักสงฆ์ 3 แห่ง

ในตำบลไม้รูด มีวัดจำนวน 3 วัด ประกอบด้วย

- วัดคลองมะนาว (หมู่ 4)

- วัดวิสุทธิการาม (หมู่ 1)
- วัดห้วงโสม (หมู่ 3)
- วัดหนองม่วง (หมู่ 5)

ในตำบลคลองใหญ่ มีวัดจำนวน 2 วัด ประกอบด้วย

- วัดคลองใหญ่ (หมู่ 2)
- วัดคลองจาก (หมู่ 8)

ในตำบลหาดเล็ก นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 เพียงศาสนาเดียว มีวัดจำนวน 2 วัด ประกอบด้วย

- วัดคลองมะขาม (หมู่ 1)
- วัดเกษมสิมารามหรือวัดหาดเล็ก (หมู่ 4)

2.3.2 สถาบันทางการศึกษา

ข้อมูลจากกลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอคลองใหญ่ มีสถานศึกษาจำนวน 12 แห่ง นักเรียนรวม 4,424 คน ห้องเรียน 165 ห้อง ครู 169 คน โดยสอนระดับประถมศึกษา 10 แห่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านไม้รูด (วิสุทธิประชาสรรค์) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม และมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง รวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีกจำนวน 6 แห่ง

2.3.3 วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ

- งานวันรำลึกเหล่าวีรชนทหารและตำรวจตระเวนชายแดน ณ อนุสรณ์สถานทหารนาวิกโยธิน บ้านหาดเล็ก ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เพื่อเป็นการรำลึกถึงวีรชนทหารกล้า นาวิกโยธินไทย ที่ได้เสียสละชีพปกป้องผืนแผ่นดินไว้

- การลอยกระทงสองแผ่นดิน ณ บริเวณวัดบ้านหาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนชาวไทยและกัมพูชา รวมถึงนักท่องเที่ยว เดินทางมาร่วมทำบุญ สักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วัดหาดเล็ก เพื่ออนุรักษ์ประเพณีให้สืบทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง การจัดงานเน้นรูปแบบย้อนยุค ในระหว่างการจัดงานจะมีการขยายเวลาการเปิดด่านถาวรบ้านหาดเล็ก เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวกัมพูชาเข้ามาร่วมงาน (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

2. ผลกระทบของนโยบาย คสช. ที่มีต่อแรงงานประมงกัมพูชาในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

- 2.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

- \bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
 S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 ผลกระทบที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เปรียบเทียบก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ (n = 400)

ข้อมูล	ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	221	55.25
	หญิง	179	44.75
รวม		400	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดนั้น เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.25 ซึ่งมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับเพศหญิง ร้อยละ 44.75

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ (n = 400)

ข้อมูล	\bar{X}	S.D.
อายุ	42.73	29.27

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดนั้น มีอายุเฉลี่ย 43 ปี ดังนั้น สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามถือว่าอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา (n = 400)

ข้อมูล	ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	110	27.50
	ประถมศึกษา	189	47.25
	มัธยมศึกษา/ปวช.	50	12.50
	ปวส./อนุปริญญา	21	5.25
	ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	30	7.50
รวม		400	100

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ ปรากฏผล ดังต่อไปนี้

พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดนั้น จำนวนสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 47.25) จบประถมศึกษา รองลงมาได้แก่ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือและจบระดับ มัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 27.5 และ 12.5 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในเรื่องชนชั้นโดยใช้เกณฑ์ทางการศึกษาซึ่งโดยทั่วไปเราจะแบ่งชนชั้นออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่างระดับรากหญ้าแล้ว (Wright, E, 1979) ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วเราสามารถจะแบ่งชนชั้นจากตารางที่ 3 ได้ว่า ชนชั้นสูงควรเป็นกลุ่มที่จบการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ชนชั้นกลางควรเป็นกลุ่มที่จบมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. และอนุปริญญา ส่วนชนชั้นล่างระดับรากหญ้า ควรเป็นกลุ่มที่จบประถมศึกษาและไม่ได้เรียนหนังสือ ดังนั้น จากตารางที่ 3 จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นั้นเป็นชนชั้นระดับรากหญ้า คิดเป็นร้อยละ 74.75 ส่วนรองลงมา ได้แก่ ชนชั้นกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.75 ส่วนชนชั้นสูงนั้น ถือว่าเป็นคนส่วนน้อยของกลุ่มตัวอย่างเพียงแค่อ้อยู่ที่ร้อยละ 7.50

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก (n = 400)

ข้อมูล	ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก	ชาวประมง	124	31.00
	ค้าขาย	128	32.00
	รับจ้างทั่วไป	62	15.50
	แม่บ้าน	38	9.50
	เกษตรกรกรรมอื่นๆ	2	0.50
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ	21	5.25
	พนักงานบริษัทเอกชน	2	0.50
	อื่น ๆ (โปรดระบุ)	23	5.75
	รวม		400

จากตารางที่ 4.11 พบว่า อาชีพของกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ อาชีพค้าขายและชาวประมง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 32 และ 31 ส่วนอาชีพที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ พนักงานบริษัทเอกชนและเกษตรกรกรรมอื่น ๆ คิดเป็นเพียงกลุ่มร้อยละ 0.50 ส่วนอาชีพอื่น ๆ เช่น เปิดร้านคอมพิวเตอร์ พนักงานเสิร์ฟร้านอาหาร เป็นต้น มีกระจุกกระจาย ร้อยละ 5.75

เมื่อพิจารณาในเรื่องชนชั้นโดยใช้เกณฑ์อาชีพซึ่งโดยทั่วไปเราจะแบ่งชนชั้นออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่างระดับรากหญ้า (Wright, E, 1979) แต่ในกรณีตารางที่ 4 จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีแค่ 2 ชนชั้น คือ ชนชั้นกลางและชนชั้นรากหญ้า กล่าวคือ ชนชั้นกลางได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพประมง ค้าขาย เกษตรกรรมอื่น ๆ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นๆของรัฐ พนักงานบริษัทเอกชน ส่วนชนชั้น รากหญ้าน่าจะได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไปกับแม่บ้าน ดังนั้น จากตารางที่ 4 จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่่นั้นเป็นชนชั้นกลาง คิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนรองลงมา ได้แก่ ชนชั้นรากหญ้า ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย (n = 400)

ข้อมูล	\bar{X}	S.D.
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	34.74	13.84

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดนั้น มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 35 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับตารางที่ 4.9 ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยอายุ 43 ปี ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอคลองใหญ่หรืออำเภอแหลมสิงห์ตั้งแต่เกิด

ตอนที่ 2 ผลกระทบที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เปรียบเทียบก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตารางที่ 4.13 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เปรียบเทียบก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (n = 400)

เรื่อง	ความแตกต่างของผลกระทบ		
	อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี (n = 200)	อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (n = 200)	ภาพรวม
ด้านเศรษฐกิจ			
1. แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาช่วยทดแทนแรงงานไทยที่ไม่ยอมทำงาน	แตกต่างกันมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
2. แรงงานกัมพูชาช่วยสร้างผลผลิตจากการทำงานได้มากกว่าแรงงานไทยที่ทำอยู่เดิม	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
3. การจ้างแรงงานกัมพูชาช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงาน	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
4. แรงงานกัมพูชาที่เข้ามามากในปัจจุบันได้มาแย่งอาชีพอื่นของคนในพื้นที่	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
5. การเข้ามาพักอาศัยของแรงงานกัมพูชา ได้ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในกิจการที่ต่อเนื่อง เช่น บ้านเช่า เป็นต้น	แตกต่างกันมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
6. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาเปลี่ยนงานบ่อยเกินไป	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
รวม	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.13 เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่และผลกระทบที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางเศรษฐกิจแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านเศรษฐกิจก็จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ได้แก่

เรื่องแรงงานกัมพูชาได้เข้ามาช่วยทดแทนแรงงานไทยที่ไม่ยอมทำงาน แรงงานกัมพูชาช่วยสร้างผลผลิตจากการทำงานได้มากกว่าแรงงานไทยที่ทำอยู่เดิมและการเข้ามาพักอาศัยของแรงงานกัมพูชาได้ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ ส่วนอีกระดับหนึ่งมีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ การจ้างแรงงานกัมพูชาช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงาน แรงงานกัมพูชาที่เข้ามามากในปัจจุบันได้มาแย่งอาชีพอื่นของคนในพื้นที่ และแรงงานกัมพูชามีปัญหาเปลี่ยนงานบ่อยเกินไป

เมื่อพิจารณาโดยแยกพื้นที่การศึกษาออกเป็น 2 พื้นที่ คือ อำเภอแหลมสิงห์และอำเภอคลองใหญ่ ก็จะพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอแหลมสิงห์ จำแนกตามผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (n = 200)

เรื่อง	ระดับความแตกต่าง	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านเศรษฐกิจ		
1. แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาช่วยทดแทนแรงงานไทยที่ไม่ยอมทำงาน	4.61	แตกต่างกันมาก
2. แรงงานกัมพูชาช่วยสร้างผลผลิตจากการทำงานได้มากกว่าแรงงานไทยที่ทำอยู่เดิม	3.47	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
3. การจ้างแรงงานกัมพูชาช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงาน	1.68	แตกต่างกัน น้อยมาก
4. แรงงานกัมพูชาที่เข้ามามากในปัจจุบันได้มาแย่งอาชีพอื่นของคนในพื้นที่	1.93	แตกต่างกัน น้อยมาก
5. การเข้ามาพักอาศัยของแรงงานกัมพูชา ได้ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในกิจการที่ต่อเนื่อง เช่น บ้านเช่า เป็นต้น	4.65	แตกต่างกันมาก
6. แรงงานกัมพูชามีปัญหาเปลี่ยนงานบ่อยเกินไป	1.65	แตกต่างกัน น้อยมาก
รวม	2.99	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.14 ในกรณีอำเภอแหลมสิงห์ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางเศรษฐกิจแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านเศรษฐกิจก็ จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับที่มีความแตกต่างกันมาก ได้แก่ แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาช่วยทดแทนแรงงานไทยที่ไม่ยอมทำงาน และการเข้ามาพักอาศัยของแรงงานกัมพูชา ได้ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในกิจการที่ต่อเนื่อง เช่น บ้านเช่า ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ได้แก่ แรงงานกัมพูชาช่วยสร้างผลผลิตจากการทำงานได้มากกว่าแรงงานไทยที่ทำอยู่เดิม ส่วนอีกระดับหนึ่งที่แตกต่างกันน้อยมาก

ได้แก่ การจ้างแรงงานกัมพูชาช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงาน แรงงานกัมพูชาที่เข้ามามากในปัจจุบันได้มาแย่งอาชีพอื่นของคนในพื้นที่และแรงงานกัมพูชามักมีปัญหาเปลี่ยนงานบ่อยเกินไป เป็นต้น

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคลองใหญ่ จำแนกตามผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (n = 200)

เรื่อง	ระดับความแตกต่าง	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านเศรษฐกิจ		
1. แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาช่วยทดแทนแรงงานไทยที่ไม่ยอมทำงาน	3.68	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
2. แรงงานกัมพูชาช่วยสร้างผลผลิตจากการทำงานได้มากกว่าแรงงานไทยที่ทำอยู่เดิม	3.49	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
3. การจ้างแรงงานกัมพูชาช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงาน	3.44	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
4. แรงงานกัมพูชาที่เข้ามามากในปัจจุบันได้มาแย่งอาชีพอื่นของคนในพื้นที่	3.23	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
5. การเข้ามาพักอาศัยของแรงงานกัมพูชา ได้ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในกิจการที่ต่อเนื่อง เช่น บ้านเช่า เป็นต้น	3.59	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
6. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาเปลี่ยนงานบ่อยเกินไป	3.38	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
รวม	3.46	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 4.15 ในกรณีอำเภอคลองใหญ่ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางเศรษฐกิจแตกต่างกันค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านเศรษฐกิจก็ จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 2 ระดับ คือระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ได้แก่ ช่วยทดแทนแรงงานไทยที่ไม่ยอมทำงาน ช่วยสร้างผลผลิตจากการทำงานได้มากกว่าแรงงานไทยที่ทำอยู่เดิม ช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงาน สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในกิจการที่ต่อเนื่องและการเปลี่ยนงานบ่อยเกินไป ส่วนอีกระดับหนึ่งคือระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ การเข้ามาแย่งอาชีพอื่นของคนในพื้นที่

การที่ปัญหาเปลี่ยนงานบ่อยของแรงงานกัมพูชา มีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างก่อนและหลังก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เราสามารถสรุปได้ว่า มาตรการการบังคับแรงงานให้จดทะเบียนมีสังกัดนั้น มีผลต่อปัญหาการเปลี่ยนงานบ่อยของแรงงานกัมพูชา เนื่องจาก ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถใช้หลักฐานถ่ายเอกสาร (บัตรสีชมพู) ดูได้ว่าใครเป็นนายจ้าง ดังนั้น ถ้าแรงงานไม่

อยู่ในสังกัดตามที่จดทะเบียนก็สามารถเอาผิดตามกฎหมาย ได้ทั้งนายจ้างและตัวแรงงาน (ประเสริฐศิริ, 2559, **เดือน...**)

ตารางที่ 4.16 แสดงความแตกต่างของผลกระทบด้านสังคม (n = 400)

เรื่อง	ความแตกต่างของผลกระทบ		
	อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี (n = 200)	อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (n = 200)	ภาพรวม
ด้านสังคม			
1. การเข้ามาอยู่อาศัยของแรงงาน กัมพูชาในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาเด็กไร้ สัญชาติมากขึ้น	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
2. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะ วิวาทกันเองน้อยลง	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
3. ผู้ประกอบการมักใช้แรงงานกัมพูชา ในการทำงานเยี่ยงทาสน้อยลง	ไม่แตกต่างกัน	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน น้อยมาก
4. แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาแย่งไฟฟ้า น้ำประปาของคนในพื้นที่น้อยลง	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
5. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะ เบาะแว้งกับคนไทยในพื้นที่น้อยลง	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน มาก
รวม	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.16 เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางสังคมแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านสังคมก็จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่มีความแตกต่างกันมาก ได้แก่ แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับคนไทยในพื้นที่น้อยลง ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ การเข้ามาอยู่อาศัยของแรงงานกัมพูชาในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาเด็กไร้สัญชาติมากขึ้น แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะวิวาทกันเองน้อยลงและแรงงานกัมพูชาได้เข้ามาแย่งไฟฟ้า น้ำประปาของคนในพื้นที่น้อยลง ส่วนระดับที่มีความแตกต่างกันน้อยมาก ได้แก่ ผู้ประกอบการมักใช้แรงงานกัมพูชาในการทำงานเยี่ยงทาสน้อยลง

เมื่อพิจารณาโดยแยกพื้นที่การศึกษาออกเป็น 2 พื้นที่ คือ อำเภอแหลมสิงห์และอำเภอคลองใหญ่ ก็จะพบว่า ผลกระทบทางสังคมที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอแหลมสิงห์ จำแนกตามผลกระทบด้านสังคม (n = 200)

เรื่อง	ระดับความแตกต่าง	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านสังคม		
1. การเข้ามาอยู่อาศัยของแรงงานกัมพูชาในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาเด็กไร้สัญชาติมากขึ้น	2.80	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
2. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะวิวาทกันเองน้อยลง	2.14	แตกต่างกัน น้อยมาก
3. ผู้ประกอบการมักใช้แรงงานกัมพูชาในการทำงานเยี่ยงทาสน้อยลง	1.13	ไม่แตกต่างกัน
4. แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาแย่งไฟฟ้า น้ำประปาของคนในพื้นที่น้อยลง	2.53	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
5. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับคนไทยในพื้นที่น้อยลง	1.91	แตกต่างกัน น้อยมาก
รวม	2.10	แตกต่างกัน น้อยมาก

จากตารางที่ 4.17 ในกรณีอำเภอแหลมสิงห์ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวม จะพบว่า มีผลกระทบทางสังคมแตกต่างกันน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านสังคมก็ จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ เรื่อง การเข้ามาอยู่อาศัยของแรงงานกัมพูชาในพื้นที่ และแรงงานกัมพูชาได้เข้ามาแย่งไฟฟ้า น้ำประปาของคนในพื้นที่น้อยลง ระดับที่มีความแตกต่างกันน้อยมาก ได้แก่ แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะวิวาทกันเองน้อยลงและแรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับคนไทยในพื้นที่น้อยลง ส่วนอีกระดับหนึ่งไม่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ประกอบการมักใช้แรงงานกัมพูชาในการทำงานเยี่ยงทาสน้อยลง เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคลองใหญ่ จำแนกตามผลกระทบด้านสังคม (n = 200)

เรื่อง	ระดับความแตกต่าง	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านสังคม		
1. การเข้ามาอยู่อาศัยของแรงงานกัมพูชาในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาเด็กไร้สัญชาติมากขึ้น	3.47	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
2. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะวิวาทกันเองน้อยลง	3.00	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
3. ผู้ประกอบการมักใช้แรงงานกัมพูชาในการทำงานเยี่ยงทาสน้อยลง	3.15	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
4. แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาแย่งไฟฟ้า น้ำประปาของคนในพื้นที่น้อยลง	2.88	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
5. แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับคนไทยในพื้นที่น้อยลง	2.94	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
รวม	3.08	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.18 ในกรณีอำเภอคลองใหญ่ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวม จะพบว่า มีผลกระทบทางสังคมแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านสังคมก็จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ได้แก่ การเข้ามาอยู่อาศัยของแรงงานกัมพูชาในพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาเด็กไร้สัญชาติมากขึ้น ส่วนอีกระดับหนึ่งคือระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะวิวาทกันเองน้อยลง ผู้ประกอบการมักใช้แรงงานกัมพูชาในการทำงานเยี่ยงทาสน้อยลง แรงงานกัมพูชาได้เข้ามาแย่งไฟฟ้า น้ำประปาของคนในพื้นที่น้อยลง และแรงงานกัมพูชามักมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับคนไทยในพื้นที่น้อยลง เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 4.19 แสดงความแตกต่างของผลกระทบด้านการเมืองการปกครอง (n = 400)

เรื่อง	ความแตกต่างของผลกระทบ		
	อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี (n = 200)	อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (n = 200)	ภาพรวม
ด้านการเมืองการปกครอง			
1. เมื่อมีปัญหาเรื่องการจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจเลือกจับกุมแรงงานไทยมากกว่าแรงงานกัมพูชา เพราะเป็นภาระส่งกลับประเทศ	ไม่แตกต่างกัน	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน น้อยมาก
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนจากแรงงานกัมพูชา	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐมักหาผลประโยชน์เป็นเงินใต้โต๊ะจากการจับกุมแรงงานกัมพูชา	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
4. มีการจ้างแรงงานกัมพูชาเป็นมือบขมขุมทางการเมือง	ไม่แตกต่างกัน	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน น้อยมาก
5. ระบบนายหน้าพาเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาวลดลง	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
6. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันลดลง	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
รวม	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.19 เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางการเมืองการปกครองที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางการเมืองการปกครองก็จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐมักหาผลประโยชน์เป็นเงินใต้โต๊ะจากการจับกุมแรงงานกัมพูชา

ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนจากแรงงานกัมพูชา

ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนจากแรงงานกัมพูชา

ระบบนายหน้าพาเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาวลดลง และการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคง

ตามแนวชายแดนในปัจจุบันลดลง ส่วนระดับที่มีความแตกต่างกันน้อยมาก ได้แก่ เมื่อมีปัญหาเรื่องการจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจเลือกจับกุมแรงงานไทยมากกว่าแรงงานกัมพูชา เพราะเป็นภาระส่งกลับประเทศ และมีการจ้างแรงงานกัมพูชามาเป็นมือบขุมนุมทางการเมืองน้อยลง

เมื่อพิจารณาโดยแยกพื้นที่การศึกษาออกเป็น 2 พื้นที่ คือ อำเภอแหลมสิงห์และอำเภอคลองใหญ่ ก็พบว่า ผลกระทบทางการเมืองการปกครองที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอแหลมสิงห์ จำแนกตามผลกระทบด้านการเมืองการปกครอง (n = 200)

เรื่อง	ระดับความแตกต่าง	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านการเมืองการปกครอง		
1. เมื่อมีปัญหาเรื่องการจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจเลือกจับกุมแรงงานไทยมากกว่าแรงงานกัมพูชา เพราะเป็นภาระส่งกลับประเทศ	1.49	ไม่แตกต่างกัน
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนจากแรงงานกัมพูชาน้อยลง	1.70	แตกต่างกัน น้อยมาก
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐมักหาผลประโยชน์เป็นเงินใต้โต๊ะจากการจับกุมแรงงานกัมพูชาน้อยลง	1.65	แตกต่างกัน น้อยมาก
4. มีการจ้างแรงงานกัมพูชามาเป็นมือบขุมนุมทางการเมืองน้อยลง	1.28	ไม่แตกต่างกัน
5. ระบบนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาวลดลง	1.90	แตกต่างกัน น้อยมาก
6. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันลดลง	1.80	แตกต่างกัน น้อยมาก
รวม	1.63	แตกต่างกัน น้อยมาก

จากตารางที่ 4.20 ในกรณีอำเภอแหลมสิงห์ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางการเมืองการปกครองที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางการเมืองการปกครองก็จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับที่มีความแตกต่างกันน้อยมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนจากแรงงานกัมพูชาน้อยลง เจ้าหน้าที่ของรัฐมักหาผลประโยชน์เป็นเงินใต้โต๊ะ ระบบนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาวลดลงและการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันลดลง ส่วนอีกระดับหนึ่งที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เมื่อมีปัญหาเรื่องการจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจ

เลือกจับกุมแรงงานไทยมากกว่าแรงงานกัมพูชา เพราะเป็นภาระส่งกลับประเทศและมีการจ้างแรงงานกัมพูชามาเป็นมือบขุมนุมทางการเมืองน้อยลง เป็นต้น

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคลองใหญ่ จำแนกตามผลกระทบด้านการเมืองการปกครอง (n = 200)

เรื่อง	ระดับความแตกต่าง	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านการเมืองการปกครอง		
1. เมื่อมีปัญหาเรื่องการจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจเลือกจับกุมแรงงานไทยมากกว่าแรงงานกัมพูชา เพราะเป็นภาระส่งกลับประเทศ	2.62	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนจากแรงงานกัมพูชาน้อยลง	3.11	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐมักหาผลประโยชน์เป็นเงินใต้โต๊ะจากการจับกุมแรงงานกัมพูชาน้อยลง	3.13	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
4. มีการจ้างแรงงานกัมพูชามาเป็นมือบขุมนุมทางการเมืองน้อยลง	2.81	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
5. ระบบนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาวลดลง	3.38	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
6. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันลดลง	3.38	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
รวม	3.01	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.21 ในกรณีอำเภอคลองใหญ่ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางการเมืองการปกครองที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางการเมืองการปกครองก็จะพบว่า มีผลกระทบระดับแตกต่างกันค่อนข้างน้อยเท่านั้น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจเลือกจับกุมแรงงานไทยมากกว่าแรงงานกัมพูชา เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือน เจ้าหน้าที่ของรัฐมักหาผลประโยชน์เป็นเงินใต้โต๊ะ การจ้างแรงงานกัมพูชามาเป็นมือบขุมนุมทางการเมืองน้อยลง ระบบนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคง และการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดน เป็นต้น

ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาผลประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนและเงินใต้โต๊ะจากแรงงานกัมพูชา มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อยระหว่างก่อนและหลังก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เราสามารถสรุปได้ว่า มาตรการการบังคับแรงงานให้จดทะเบียนมีสังกัดนั้น มีผลต่อการแสวงหาผลประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนและเงินใต้โต๊ะของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากแต่เดิมตำรวจมี

การเก็บส่วยรายเดือนโดยจัดตั้งแรงงานเป็นกลุ่มๆ ละ 10 คน โดยมีผู้นำทำงานให้ตำรวจ 1 คนโดยไม่ต้องจ่ายค่าส่วยรายเดือน แต่หลังจากที่แรงงานกัมพูชาได้มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายและรัฐบาล คสช. ได้ใช้ทหารมาเป็นผู้รับผิดชอบในการบังคับใช้มาตรการดังกล่าว ทำให้ตำรวจไม่กล้าจับการเก็บส่วยรายเดือนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าบางหน่วยงาน เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) ไม่ได้ดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบเงินใต้โต๊ะ เนื่องจาก ทหารเป็นผู้ดำเนินการและยังไม่มีปรากฏว่า ทหารได้แสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานกัมพูชาโดยตรง (ประเสริฐ ศิริ, มิถุนายน, 14 และสุรศักดิ์ อินทรประเสริฐ, 2559, มิถุนายน 14) ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ตำรวจไม่กล้า ทหารไม่กิน”

ปัญหาระบบนายหน้าเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาว มีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างก่อนและหลังก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เราสามารถสรุปได้ว่า มาตรการการบังคับแรงงานให้จดทะเบียนมีสังกัดนั้น มีผลต่อการลดลงของระบบนายหน้าเถื่อน เนื่องจาก แต่เดิมนั้นแรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานภายใต้ระบบนายหน้าเถื่อน กล่าวคือ กลุ่มนายหน้าของไทยจะใช้ช่องโหว่ของกฎหมายและติดต่อสมคบกับทางราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเข้าแรงงานเถื่อน หลังจากนั้นก็จะประสานกับนายหน้ากัมพูชาให้ส่งแรงงานเข้ามาโดยไม่ต้องมีการจดทะเบียน แต่หลังจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาล คสช. แล้ว ปรากฏว่าแรงงานกัมพูชาก็สามารถเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายในประเทศไทยได้สะดวก (ประเสริฐ ศิริ, 2559, มิถุนายน 14)

ปัญหาการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบัน มีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างก่อนและหลังก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เราสามารถสรุปได้ว่า มาตรการการบังคับแรงงานให้จดทะเบียนมีสังกัดนั้น มีผลต่อการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องปัญหายาเสพติด เนื่องจาก แต่เดิมนั้นมีนโยบายรัฐบาล คสช. มีปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนมาก ดังคำกล่าวที่ว่า (จิตประภา ประสิทธิ์เวช, 2559, พฤษภาคม 30)

“คนไทยขายเยอะ เขมรก็มีมาก”

“ขายให้แรงงานในเรือ”

“ข้ามเขามาจับจ่ายแต่ทางเรือจับยาก”

“ยาเสพติดขายง่ายเพราะเครื่องมือสื่อสาร”

แต่หลังจากที่มีมาตรการของรัฐบาล คสช. ในช่วงก่อนก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็จะพบว่าปัญหายาบ้าได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจาก (ประเสริฐ ศิริ, 2559, มิถุนายน 14)

“คสช. เข้ามาทำลายเศรษฐกิจใต้ดิน เหลือแต่ถูกกฎหมาย”

ตารางที่ 4.22 แสดงความแตกต่างของผลกระทบด้านสาธารณสุข (n = 400)

เรื่อง	ความแตกต่างของผลกระทบ		
	อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี (n = 200)	อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (n = 200)	ภาพรวม
ด้านสาธารณสุข			
1. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย เช่น ไข้มาเลเรีย เทำซ่าง ไข้เลือดออก ไข้กาฬหลังแอ่น เป็นต้นลดลง	แตกต่างกัน น้อยมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
2. แรงงานกัมพูชาเข้ามาแย่งการใช้บริการโรงพยาบาลในพื้นที่ลดลง	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
3. แรงงานกัมพูชามีพฤติกรรมการกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะเช่น การขับถ่าย เป็นต้นลดลง	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
4. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชา ทำให้ราชการต้องเสียงบประมาณ ในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
5. ปัญหาแรงงานกัมพูชามักทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทางลดลง	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
รวม	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.22 เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านสาธารณสุขที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางด้านสาธารณสุขแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านสาธารณสุขก็ จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ได้แก่ แรงงานกัมพูชาเข้ามาแย่งการใช้บริการโรงพยาบาลในพื้นที่ลดลงและการเข้ามาของแรงงานกัมพูชา ทำให้ราชการต้องเสียงบประมาณ ในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น ส่วนระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย แรงงานกัมพูชามีพฤติกรรมการกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะเช่น การขับถ่าย เป็นต้นลดลงและปัญหาแรงงานกัมพูชามักทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทางลดลง

เมื่อพิจารณาโดยแยกพื้นที่การศึกษาออกเป็น 2 พื้นที่ คือ อำเภอแหลมสิงห์และอำเภอคลองใหญ่ ก็พบว่า ผลกระทบทางด้านสาธารณสุขที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแหลมสิงห์ จำแนกตามผลกระทบด้านสาธารณสุข (n = 200)

เรื่อง	ระดับความแตกต่าง	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านสาธารณสุข		
1. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย เช่น ไข้มาเลเรีย ไข้ซัง ไข้เลือดออก ไข้กาฬหลังแอ่น เป็นต้นลดลง	2.07	แตกต่างกัน น้อยมาก
2. แรงงานกัมพูชาเข้ามาแย่งการใช้บริการโรงพยาบาลในพื้นที่ลดลง	3.81	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
3. แรงงานกัมพูชามีพฤติกรรมการกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะเช่น การขับถ่าย เป็นต้นลดลง	2.33	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
4. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชา ทำให้ราชการต้องเสียงบประมาณ ในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น	4.30	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
5. ปัญหาแรงงานกัมพูชามากถึงขยะไม่เป็นที่เป็นทางลดลง	2.76	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
รวม	3.05	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.23 ในกรณีอำเภอแหลมสิงห์ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านสาธารณสุขที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางด้านสาธารณสุขแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านสาธารณสุขก็จะพบว่า มีผลกระทบแตกต่างกันออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ได้แก่ แรงงานกัมพูชาเข้ามาแย่งการใช้บริการโรงพยาบาลในพื้นที่ลดลง และการเข้ามาของแรงงานกัมพูชา ทำให้ราชการต้องเสียงบประมาณ ในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น ระดับที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างน้อย ได้แก่ แรงงานกัมพูชามีพฤติกรรมการกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะเช่น การขับถ่าย เป็นต้นลดลง และปัญหาแรงงานกัมพูชามากถึงขยะไม่เป็นที่เป็นทางลดลง ส่วนอีกระดับหนึ่งระดับที่แตกต่างกันน้อยมาก ได้แก่ การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย เช่น ไข้มาเลเรีย ไข้ซัง ไข้เลือดออก ไข้กาฬหลังแอ่น เป็นต้น

ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอำเภอคลองใหญ่ จำแนกตามผลกระทบด้านสาธารณสุข (n = 200)

เรื่อง	หลัง คสช.	
	\bar{X}	แปลผล
ด้านสาธารณสุข		
1. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย เช่น ไข้มาเลเรีย ไข้ซัง ไข้เลือดออก ไข้กาฬหลังแอ่น เป็นต้นลดลง	3.38	แตกต่างกัน ค่อนข้างมาก
2. แรงงานกัมพูชาเข้ามาแย่งการใช้บริการโรงพยาบาลในพื้นที่ลดลง	3.03	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
3. แรงงานกัมพูชามีพฤติกรรมมารกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะเช่น การขับถ่าย เป็นต้นลดลง	3.18	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
4. การเข้ามาของแรงงานกัมพูชา ทำให้ราชการต้องเสียงบประมาณในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น	3.10	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
5. ปัญหาแรงงานกัมพูชามักทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทางลดลง	3.01	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย
รวม	3.05	แตกต่างกัน ค่อนข้างน้อย

จากตารางที่ 4.24 ในกรณีอำเภอคลองใหญ่ เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางด้านสาธารณสุขที่ดำรงอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่ของแรงงานข้ามชาติ โดยภาพรวมจะพบว่า มีผลกระทบทางด้านสาธารณสุขแตกต่างกันค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเมื่อวิเคราะห์ในระดับเรื่องทางด้านสาธารณสุขก็จะพบว่า มีผลกระทบระดับแตกต่างกันค่อนข้างน้อยเท่านั้น ได้แก่ การเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย แรงงานกัมพูชาเข้ามาแย่งการใช้บริการโรงพยาบาลในพื้นที่ แรงงานกัมพูชามีพฤติกรรมมารกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ การเข้ามาของแรงงานกัมพูชา ทำให้ราชการต้องเสียงบประมาณ และปัญหาแรงงานกัมพูชามักทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทางลดลง เป็นต้น

ปัญหาการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ระหว่างก่อนและหลังก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เราสามารถสรุปได้ว่า มาตรการการบังคับแรงงานให้จดทะเบียนมีสังกัดนั้น มีผลต่อการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาได้นำโรคมมาด้วย เนื่องจาก แต่เดิมพบว่า แรงงานกัมพูชาที่เข้ามาในรุ่นแรก ๆ มักจะมีปัญหาเป็นโรคไข้เลือดออก มาเลเรีย อหิวาตกโรค รวมถึงโรคเอดส์ จากหลักฐานของผู้ป่วยในโรงพยาบาล แต่แรงงานกัมพูชาในรุ่นต่อ ๆ มา ได้มีแนวโน้มนำโรคติดต่อเข้ามาลดลง เนื่องจากการป้องกันของสาธารณสุขและโครงการรักไทย ของสมเด็จพระเทพราชสุตาฯ นอกจากนี้ สถานการณ์ในกัมพูชาก็เป็นปัจจัยเสี่ยงให้เกิดลดลง จากเดิมที่มีป่าดงดิบมากมาย

สู่การสร้างความสำเร็จมากขึ้น ในที่สุดเมื่อมีโครงการจดทะเบียนแรงงานกัมพูชาให้มีสังกัดก็จะทำให้ทางประเทศไทยสามารถลดการพึ่งพาแรงงานกัมพูชาที่เป็นโรคติดต่อได้มากขึ้น (จิตประภา ประสิทธิเวช, 2559, พฤษภาคม 30)

3. กลไกที่มีอยู่เต็มทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน ในการจัดการผลกระทบเกี่ยวกับแรงงานประมงกัมพูชาในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

ในการวิเคราะห์กลไกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน ในการจัดการผลกระทบเกี่ยวกับแรงงานประมงกัมพูชาในเขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ที่ผ่านมา ผู้วิจัยจะใช้การเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นอุดมคติในกฎหมาย (Ideal Role) กับบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Role) ถ้าผลการเปรียบเทียบทั้งสองบทบาทสอดคล้องต้องกัน (commensalating Role) ก็จะถือว่ากลไกดังกล่าว ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ถ้าบทบาททั้งสองเกิดความขัดแย้งกัน (Conflicting Role) ก็จะถือว่ากลไกภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนมีช่องว่างในการทำงาน จึงควรมีการเพิ่มศักยภาพให้มากขึ้น ในการวิเคราะห์กลไกเกี่ยวกับการบริหารแรงงานประมงกัมพูชาในที่นี้จะพิจารณากลไกหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแรงงานประมงดังกล่าวก็คือ

1. โรงพยาบาลของรัฐ
2. สมาคมประมงภาคเอกชน
3. ผู้ประกอบการประมงในชุมชน
4. กองบังคับการตำรวจน้ำ

1. โรงพยาบาลของรัฐ

บทบาทในอุดมคติทางกฎหมายของโรงพยาบาลภาครัฐ ในเขตอำเภอแหลมสิงห์และอำเภอคลองใหญ่นั้น อยู่ในกรอบของเรื่องสิทธิประกันสุขภาพแรงงานข้ามชาติ โรงพยาบาลจะมีบทบาทในอุดมคติตามกรอบดังกล่าวที่สำคัญคือ (มติคณะรัฐมนตรี, 2559)

- การตรวจ วินิจฉัย บำบัดรักษา และฟื้นฟูสภาพทางการแพทย์ จนสิ้นสุด การรักษา รวมแพทย์ทางเลือกที่ผ่านการรับรองของคณะกรรมการประกอบโรคศิลปะ

- การถอนฟัน (รวมถึงการผ่าหรือถอนฟันคุด) การอุดฟัน การขูดหินปูน

- บริการอาหารและห้องผู้ป่วยสามัญ

- ยาและเวชภัณฑ์ตามบัญชียาหลักแห่งชาติ

- การจัดส่งต่อเพื่อการรักษาระหว่างสถานพยาบาล การรักษาพยาบาลที่มีค่าใช้จ่ายสูง การรักษาพยาบาลที่มีค่าใช้จ่ายสูงตามเงื่อนไขค่าใช้จ่ายที่คณะทำงานประกันสุขภาพ ตรวจสอบสุขภาพ และรักษาพยาบาลแรงงานข้ามชาติ ส่วนกลางกำหนด

กรณีอุบัติเหตุฉุกเฉินสามารถใช้บริการในสถานพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนประกันตนเอง โดยทั้งนี้จังหวัด/กรมการแพทย์ อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม การส่งต่อผู้ป่วยเพื่อการรักษาระหว่างสถานพยาบาล กรณีที่สถานพยาบาลที่แรงงานข้ามชาติขึ้นทะเบียนประกันตนเองไว้ส่งต่อผู้ป่วย

(แรงงานข้ามชาติ) ไปยังสถานพยาบาลแห่งอื่นเพื่อการรักษาพยาบาล จะต้องจ่ายค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาพยาบาลตามหลักเกณฑ์ และระบบการประกันสุขภาพ กรณีส่งผู้ป่วยออกนอกเขตพื้นที่จัดหวัด สถานพยาบาลต้องทำหนังสือขออนุญาต พร้อมแนบรูปถ่ายแรงงาน 2 ใบ ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทุกครั้ง ในกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามที่กรมการแพทย์กำหนด

นอกจากนี้ในปัจจุบันคณะรัฐมนตรียังได้เพิ่มบทบาทของโรงพยาบาลภาครัฐเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานข้ามชาติประเภทแรงงานข้ามชาติรวมผู้ติดตามอายุ 7 ปีขึ้นไป ได้แก่ (มติคณะรัฐมนตรี, 2559)

- ค่าตรวจสุขภาพ คนละ 500 บาท (ในปีที่ 2 ให้หน่วยบริการออกใบนัด ให้มาตรวจสุขภาพ เพื่อควบคุมป้องกันโรคติดต่อ)

- ค่าประกันสุขภาพ คนละ 3,200 บาท ระยะเวลาประกันสุขภาพ 2 ปี เท่ากับใบอนุญาตทำงาน (สิ้นสุดการคุ้มครอง 31 มีนาคม 2561)

ประเภทผู้ติดตามกลุ่มเด็กแรกเกิด - อายุน้อยกว่า 7 ปี

- ไม่มีค่าตรวจสุขภาพ

- ค่าประกันสุขภาพ คนละ 730 บาท ระยะเวลาประกันสุขภาพ 2 ปี (สิ้นสุดการคุ้มครอง 31 มีนาคม 2561) หน่วยบริการต้องพิมพ์บัตรประกันสุขภาพให้แก่ผู้ซื้อประกันไว้เป็นหลักฐาน

จากการวิเคราะห์บทบาทในอุดมคติและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของโรงพยาบาลภาครัฐ พบว่ามีความสอดคล้องต่องันระหว่างสองบทบาทแต่มีผลลัพธ์ที่ตามมาคือ หน่วยงานราชการ อาทิ สาธารณสุข โรงพยาบาล ต้องเสียงบประมาณด้านสุขภาพ ในเรื่อง ค่ายารักษาโรค การแจกถุงยางอนามัยให้กับแรงงานข้ามชาติเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การจ้างบุคลากรเพิ่มเติมในการรองรับการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากคนไทยในพื้นที่ดังกล่าว (มนัส เจริญสิทธิ์, 2557, **เดือน...**)

“เวลาที่แรงงานข้ามชาติเข้ามารักษาพยาบาล เราต้องรักษาตามหลักมนุษยธรรมไม่ว่าจะถูกกฎหมาย หรือผิดกฎหมาย บาดเจ็บมาโรงพยาบาลก็ต้องรักษา อีกทั้งเรื่องการป้องกันโรคติดต่อเหล่านี้รัฐต้องเสียงบประมาณจำนวนมาก ในแต่ละปีที่จัดสรรให้โรงพยาบาลทั้งค่ายา จ้างพนักงาน นอกเหนือจากรักษาคนไข้ในพื้นที่ที่เป็นคนไทย”

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นอกจากนี้ การบังคับใช้นโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ให้มีการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติ ในช่วงหลังจากการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้วก็พบว่า ทำให้มีการตรวจคัดกรองโรคขึ้นก่อนที่จะได้รับการขึ้นทะเบียน จึงทำให้เป็นการตรวจสอบคัดกรองโรค ที่ปะปนมากับแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นปัญหาแรงงานกัมพูชาได้นำโรคเข้ามา จึงมีผลกระทบน้อยลงจากเดิม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**)

“แรงงานเขมรก่อน คสช. นี่น่ากลัวนะไม่รู้ว่ามีโรค ยิ่งคนไทยออกเรือไปกับมันกินอยู่หลับนอนในเรือด้วยกัน ยอมรับว่าเสี่ยง แต่ตอนหลัง คสช. ให้แรงงานเขมรจดทะเบียนมีการตรวจโรคจากโรงพยาบาลทำให้เราอุ่นใจว่าไม่ได้คลุกคลีกับแรงงานที่เป็นโรคติดต่อ”

2. สมาคมประมงภาคเอกชน

สมาคมประมงก่อตั้งขึ้นจากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการเรือประมงที่ทำการประมงภายในอ่าวเท่านั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทในอุดมคติ ได้แก่

1. การส่งเสริมการประกอบอาชีพประมงของสมาชิกในกลุ่ม
2. การสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกในกรณีต่าง ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการทำประมง
3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง
4. การส่งเสริมความร่วมมือ และความสามัคคีของสมาชิกกลุ่มในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ
5. การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ระหว่างสมาชิกด้วยกันในกลุ่มเกี่ยวกับการทำประมง
6. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกรณีต่าง ๆ ที่สมาชิกเกิดข้อขัดแย้งซึ่งกันและกันเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดของทั้งสองฝ่าย

7. การให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

8. การแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติในเรือประมงตามนโยบายรัฐบาล

บทบาทในอุดมคติของสมาคมประมงไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการแทรกแซงของรัฐบาล เราจะเห็นได้จากความคิดของ อมรศักดิ์ วรวิจิตรพงษ์ นายกสมาคมประมงคลองใหญ่ร่วมใจ อ่าวคลองใหญ่ จังหวัดตราด เปิดเผยว่า การทำประมงของอ่าวคลองใหญ่ในทุกวันนี้ อยู่ในสถานการณ์ที่ถูกกดดันอย่างหนัก ทั้งเรื่องของข้อบังคับที่รัฐบาลกำหนด ทั้งเรือประมงผิดกฎหมาย และการออกระเบียบในเรื่องการจับปลาในทะเล เรือประมงที่ผิดกฎหมายจึงหันไปทำประมงในประเทศเพื่อนบ้านแทน แล้วนำปลาทะเลเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งวันนี้รัฐบาลกัมพูชาไม่ได้ห้าม และยินดีด้วยเพราะแรงงานประมงจะได้มีงานทำ ไม่ต้องเดินทางออกมาทำงานในจังหวัดตราด รวมทั้งยังมีรายได้จากการเก็บภาษีอีกด้วย ส่วนการเข้าไปทำประมงในกัมพูชานั้น เจ้าของเรือประมงต้องซื้อตัวทำประมงของกัมพูชาอย่างถูกต้อง นายกสมาคมประมงคลองใหญ่ร่วมใจ กล่าวอีกว่า เรือประมงของ จังหวัดตราด ที่ไปทำประมงในกัมพูชา เพราะไม่มีทางเลือก จำเป็นต้องหาทางออกเพื่อธุรกิจประมง และลูกน้องที่เลี้ยงไว้ให้อยู่รอดนั่นเอง (อมรศักดิ์ วรวิจิตรพงษ์, 2558, เดือน...)

3. ผู้ประกอบการประมงในชุมชน

ผู้ประกอบการเรือประมงมีบทบาทในอุดมคติ ภายใต้นโยบายของรัฐบาลในการนำแรงงานข้ามชาติ เข้าสู่กระบวนการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีมาตรการในการดำเนินการเรื่องการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติ 3 สัญชาติ รวมถึงกิจการประมงทะเล โดยผู้ประกอบการจะต้องพาแรงงานข้ามชาติไปดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติ พาแรงงานข้ามชาติไปตรวจสุขภาพ เพื่อ
รับใบรับรองแพทย์ และซื้อประกันสุขภาพโดยมีค่าใช้จ่าย คือ

1. ค่าตรวจสุขภาพ 500 บาท
2. ค่าประกันสุขภาพ 2 ปี
 - แรงงาน 3,200 บาท
 - ผู้ติดตามอายุไม่ถึง 7 ปี 730 บาท
 - ผู้ติดตามอายุ 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป 3,200 บาท ในการชำระค่าธรรมเนียม

ดังกล่าว ผู้ประกอบการจะสามารถเลือกดำเนินการได้ 3 ช่องทาง

1. ช่องทางการชำระค่าธรรมเนียมที่จุดบริการชำระเงิน Counter Service
2. ช่องทางการชำระค่าธรรมเนียมที่สำนักจัดหางาน
3. แรงงานข้ามชาติเข้าดำเนินการ ณ ศูนย์ ONE STOP SERVICE

1. ช่องทางการชำระค่าธรรมเนียมที่จุดบริการชำระเงิน Counter Service

เอกสารที่ใช้ประกอบการชำระเงินกับ Counter Service

- บัตรสีชมพูของแรงงานข้ามชาติ
- หรือหนังสือเดินทาง Passport หนังสือเดินทางชั่วคราว Temporary

Passport ใบรับรองประจำตัว Certificate of Identity เอกสารการเดินทาง Travel Document (ถ้ามีเอกสารหลักฐานการขอใบอนุญาตทำงานในอดีตให้นำมาแสดงเพื่อความสะดวกในการบริการและลดความผิดพลาดได้)

- ใบรับรองแพทย์

2. ช่องทางการชำระค่าธรรมเนียมที่สำนักจัดหางาน

เอกสารที่ใช้ประกอบการชำระเงินกับสำนักจัดหางาน

- บัตรสีชมพูของแรงงานข้ามชาติ
- หรือหนังสือเดินทาง Passport หนังสือเดินทางชั่วคราว Temporary

Passport ใบรับรองประจำตัว Certificate of Identity เอกสารการเดินทาง Travel Document (ถ้ามีเอกสารหลักฐานการขอใบอนุญาตทำงานในอดีตให้นำมาแสดงเพื่อความสะดวกในการบริการและลดความผิดพลาดได้)

- ใบรับรองแพทย์

- แบบฟอร์มขอใบอนุญาตทำงาน ตท.8 พร้อมสำเนาเอกสารนายจ้าง สำเนา

เอกสารคนต่างด้าว หนังสือรับรองการจ้าง สัญญาจ้าง และเอกสารอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการพิจารณา
อนุญาตทำงานคนต่างด้าว

3. แรงงานข้ามชาติเข้าดำเนินการ ณ ศูนย์ ONE STOP SERVICE

กรมการจัดหางาน

- 3.1 แจกแบบฟอร์มของกรมการปกครอง
- 3.2 ตรวจสอบเอกสาร
 - ใบเสร็จ/สลิป ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำงาน

- แบบฟอร์มขออนุญาตทำงาน ตท.8 พร้อม พร้อมสำเนาเอกสารนายจ้าง
 สานาเอกสารคนต่างด้าว หนังสือรับรองการจ้าง สัญญาจ้างและเอกสารอื่นๆที่ใช้ประกอบการ
 พิจารณาอนุญาตทำงานคนต่างด้าว

3.3 จัดลำดับคิวเข้าดำเนินการของคนต่างด้าว

3.4 เก็บค่าธรรมเนียม ทร.38/1และบัตรสีชมพู 80 บาท

- ทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าว

- จัดพิมพ์บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรชมพู) ซึ่งมีใบอนุญาต
 ทำงานอยู่ด้านหลังให้คนต่างด้าว

ขั้นตอนการแจ้งเข้า – ออก เรือประมงของผู้ประกอบการและการติดต่อศูนย์ PIPO
 สำหรับผู้ประกอบการเรือประมงและการตรวจแรงงานข้ามชาติในเรือประมง มี 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การแจ้งออก (ก่อน 24 ชม.)

2. การแจ้งเข้า (ก่อน 24 ชม.)

1. การแจ้งออก (ก่อน 24 ชม.)

1.1 ผู้ควบคุมเรือ/เจ้าของเรือ กรอกข้อมูลตามแบบฟอร์ม คือ

- ใบอนุญาตใช้เรือ/ทะเบียนเรือ (Boat Registration)

- ใบอนุญาตทำประมง (Fishing License)

- สมุดบันทึกการทำประมง (Log Book)

- ข้อมูล VMS (VMS Data)

1.2 ผู้ควบคุมเรือ/เจ้าของเรือประมง ยื่นแบบฟอร์มให้ท่าเรือ/แพปลา

1.3 ท่าเรือ/แพปลา ส่งแบบฟอร์มถึงศูนย์ PIPO ในพื้นที่ก่อนออกเรือ

1.4 เจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO ตรวจเรือ/ลงข้อมูลในระบบ PIPO

1.5 นำเรือออกทำการประมง

2. การแจ้งเข้า (ก่อน 24 ชม.)

2.1 ผู้ควบคุมเรือ/เจ้าของเรือ กรอกข้อมูลตามแบบฟอร์ม คือ

- ใบอนุญาตใช้เรือ/ทะเบียนเรือ

- ใบอนุญาตทำประมง

- สมุดบันทึกการทำประมง

- ข้อมูล VMS

2.2 ผู้ควบคุมเรือ/เจ้าของเรือประมง ยื่นแบบฟอร์มให้ท่าเรือ/แพปลา

2.3 ท่าเรือ/แพปลา ส่งแบบฟอร์มถึงศูนย์ PIPO ในพื้นที่ก่อนเรือเข้า

2.4 เจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO ตรวจเรือ/ลงข้อมูลในระบบ PIPO

2.5 นำสัตว์น้ำขึ้นจากเรือ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตรวจเรือประมงทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะกรณีเรือประมงแจ้ง
 ออกหรือแจ้งเข้า จะต้องมีการตรวจสอบแรงงานข้ามชาติในเรือประมงทุกครั้ง พร้อมทั้งการถ่ายรูป

แรงงานข้ามชาติทุกคนในเรือประมง ดังนั้น ผู้ประกอบการเรือประมงทุกคนจะต้องดำเนินการตามกฎหมายหรือนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ทุกประการเพื่อการประกอบการประมงที่ถูกต้องและตรวจสอบได้

เราพบว่า บทบาทในอุดมคติของผู้ประกอบการก็สอดคล้องกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง เนื่องจาก เจ้าของเรือประมงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเข้าร่วมนำแรงงานข้ามชาติกัมพูชา มาจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการลดระบบนายหน้าที่จะนำแรงงานเถื่อนได้อีกทางหนึ่ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, เดือน...)

“ถึงนายหน้าแรงงานเถื่อน กับเรือประมงจะเป็นของคู่กัน การตีทะเบียนแรงงานที่ถูกกฎหมาย ยังช่วยให้ขบวนการนี้ลดน้อยลงได้นะ เพราะถามว่าเมื่อรัฐเข้มงวด กวดขัน ระบบนายหน้าพวกนี้จะทำงานได้สะดวกได้อย่างไร มันก็ต้องดีกว่าเดิม อย่างน้อยก็ทำให้ขบวนการทำงานยากขึ้น”

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือผู้ประกอบการประสบปัญหาแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาที่นำไปขึ้นทะเบียนทำบัตรเรียบร้อยแล้ว เสียเงินค่าธรรมเนียมไปหลายพันบาท แต่แรงงานอยู่ด้วยไม่กี่วันก็ย้ายไปอยู่ที่อื่น ยกตัวอย่างเช่น เป็นลูกเรือประมงลำหนึ่ง แต่พอเรือประมงลำอื่นมาชักชวนก็ย้ายไป และเปลี่ยนนายจ้างไปเรื่อย ๆ ส่งผลกระทบต่อนายจ้างจำนวนมาก อีกทั้งไม่สามารถเรียกแรงงานเหล่านั้นกลับมาทำงานได้ เมื่อไปหาแรงงานมาขึ้นทะเบียนทดแทนคนเก่าอีกก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน จึงกลายเป็นปัญหาการขาดแคลนแรงงานขึ้น และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย จึงได้รวมตัวกันขอเรียกร้องไปทางรัฐบาลให้รับรู้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว และเมื่อผู้ประกอบการไม่มีทางเลือกอาจจะต้องจ้างแรงงานเถื่อน ดังคำกล่าวของ ผู้ประกอบการเรือประมงที่ว่า (วิรัช ลิ่นทอง, 2558, เดือน...)

“พอพาแรงงานไปจดถูกต้อง ค่าจอดก็แพง เวลามันไม่อยู่แล้วก็ไปดื้อ ๆ เราทำอะไรไม่ได้เลย ค่าบัตรก็ยังค้างอยู่”

4. กองบังคับการตำรวจน้ำ

บทบาทในอุดมคติของตำรวจน้ำที่ระบุไว้ในกฎหมายว่ามีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติการทางเรือ ดังต่อไปนี้ (กองบังคับการตำรวจน้ำ, 2559)

- การปฏิบัติงานทางเรือ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญาในน่านน้ำไทย

- การส่งเสริมกิจการพาณิชย์นาวี และควบคุม ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

- ความมั่นคงของชาติทางทะเล

- การรักษาความปลอดภัยทางน้ำ ในส่วนกลางของกองบังคับการตำรวจน้ำ

- การให้ความปลอดภัยในการเดินเรือและฐานขุดเจาะปิโตรเลียมในทะเล และอื่น ๆ

ให้เป็นไปตามมติขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (IMO)

- การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

- กำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือ ในการปฏิบัติงานทางเรือของกองบังคับการตำรวจน้ำ เพื่อการฝึกร่วม/ผสม ทางทะเลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและนอกประเทศ

- การพัฒนาปรับปรุงวิทยาการทางเรือในสาขาต่าง ๆ ติดต่อกับ หน่วยงาน และให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ

- ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งงานอื่นที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

กองบังคับการตำรวจน้ำนั้น มีหน่วยงานในสังกัด แบ่งเป็น 5 หน่วยงาน ได้แก่

1. งานปฏิบัติการทางเรือ มีหน้าที่

1.1 ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดทางอาญา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ตลอดจนค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ

1.2 กำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือ ในการปฏิบัติงานทางเรือของกองบังคับการตำรวจน้ำ เพื่อการถวายความปลอดภัยแด่ราชวงศ์ และรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางน้ำ

1.3 ประสานงานการใช้กำลังทางเรือ เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในหน้าที่ ของกองบังคับการตำรวจน้ำ

1.4 งานอื่นที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

2. งานป้องกันและรักษาฝั่งมีหน้าที่

2.1 ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

2.2 เป็นศูนย์ประสานการปฏิบัติด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดอันเป็นโจรสลัด การปล้นเรือไทย และการกระทำความผิดต่อเรือไทยในทะเลหลวง

2.3 กำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือ ในการปฏิบัติงานทางเรือของกองบังคับการตำรวจน้ำ เพื่อการฝึกร่วม/ผสม ทางทะเลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ทั้งในประเทศและนอกประเทศ

2.4 การดูแลความปลอดภัยเส้นทางเดินเรือ และฐานขุดเจาะปิโตรเลียมในทะเล

2.5 งานอื่นที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

3. งานยุทธวิธีทางเรือมีหน้าที่

3.1 กำหนดยุทธวิธีการปฏิบัติการทางเรือ ให้สอดคล้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกองบังคับการตำรวจน้ำ

3.2 ดำเนินการทางยุทธวิธี เพื่อให้ข้าราชการตำรวจใหม่ที่ย้ายเข้ามารับราชการในสังกัดกองบังคับการตำรวจน้ำเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ เป้าหมายและนโยบายการปฏิบัติงานของตำรวจน้ำ

3.3 ดำเนินการพัฒนาข้าราชการตำรวจน้ำให้มีความรู้ ความชำนาญในงานปฏิบัติการทางเรือ การซ่อมบำรุงรักษาเรือตรวจการณ์ กฎหมายทางทะเล และระเบียบแบบแผนของชาวเรือ

3.4 ปรับปรุงวิธีการพัฒนาบุคลากรทางเรือ ให้เหมาะสมกับความจำเป็นและความต้องการของกองบังคับการตำรวจน้ำ และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3.5 จัดเตรียมครูฝึก ตำรา คู่มือการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ของบุคคลกรที่ปฏิบัติงานทางเรือ ของกองบังคับการตำรวจน้ำ ให้ทันสมัยตรงตามภารกิจ

3.6 งานอื่นที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

4. งานความมั่นคงและกิจการพิเศษมีหน้าที่

4.1 ด้านความมั่นคงทางทะเล เช่น การดำเนินงานตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ

4.2 ด้านการส่งเสริมกิจการพาณิชย์นาวี ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองทัพเรือ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี และองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (IMO) เป็นต้น

4.3 ควบคุมดูแล ดูแล และรักษาความปลอดภัยของเรือประมงไทย และเรือประมงต่างชาติ ที่เข้ามาดำเนินกิจการ ในน่านน้ำไทย

4.4 เป็นศูนย์ประสานการปฏิบัติในการควบคุมดูแลความปลอดภัย ของเรือประมงไทยที่เดินทางไปประกอบกิจการนอกประเทศ โดยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมประมง กรมแรง กระทรวงการต่างประเทศ

4.5 งานอื่นที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

5. งานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีหน้าที่

5.1 เป็นศูนย์ประสานการปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจน้ำ เพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ที่เป็นความผิดซึ่งส่งผลกระทบกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ

5.2 ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซธรรมชาติ

5.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการโจรกรรมสินค้าทางน้ำ

5.4 ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ในเรือประมงและกิจการต่อเนื่อง

5.5 การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษทางทะเล

5.6 งานอื่นที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

ก่อนที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จะเข้ามา จะพบว่า บทบาทในอุดมคติตามกฎหมายของตำรวจน้ำนั้นขัดแย้งกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง เนื่องจากเจ้าของเรือประมงต้องเสียค่าส่วยรายเดือน ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องด้วยเป็นแรงงานเถื่อน โดยเสียค่าส่วยรายเดือนทุก ๆ ลำละ 1,000 บาท แบ่งออกเป็น ค่าตำรวจบ้าน 500 บาท และค่าตำรวจน้ำ 500 บาท ซึ่งทุก ๆ เดือนจะมีเจ้าหน้าที่รัฐมาเก็บเป็นการปฏิบัติหน้าที่แบบเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ซึ่งเจ้าของเรือประมงแหลมสิงห์มักยินยอมจ่าย โดยไม่ยอมมีปัญหาเข้าข่ายความผิดใช้แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย

ภายหลังคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามา การเก็บส่วยรายเดือนของเจ้าหน้าที่รัฐก็เริ่มหมดไป เพราะ แรงงานที่ผิดกฎหมาย เจ้าของเรือประมงได้นำแรงงานดังกล่าว ไปจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐไม่มีช่องทาง ในการหาผลประโยชน์เข้าตนเอง ดังนั้นปัญหาเจ้าหน้าที่เก็บส่วยรายเดือนจากแรงงานเถื่อนเริ่มหมดไป ภายหลังกฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามาจัดการเรื่องแรงงานข้ามชาติ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (วิรัช ลิ่นทอง, 2557, เดือน...)

“เมื่อก่อนเจ้าของเรือต้องให้ส่วนรายเดือนกับตำรวจน้ำ 500 ตำรวจบ้าน 500 เขาก็จะเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ไม่สนใจว่าเรามีลูกน้องเถื่อน แต่พอ คสช.เข้ามาให้จดทะเบียนถูกต้อง ตำรวจพวกนี้ก็กินไม่ได้แล้ว”

อย่างไรก็ดี ก่อนที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติจะเข้ามา เจ้าหน้าที่รัฐได้มีการจับกุมแรงงานเถื่อนในแหลมสิงห์แล้วรับเงินใต้โต๊ะ โดยให้เจ้าของเรือประมงมาไถตัวแรงงานข้ามชาติก็มุงพาออกจากห้องขัง เพื่อกลับไปทำงานประมงต่อได้และไม่มีการดำเนินคดี หรือส่งตัวกลับทางเจ้าหน้าที่จะเรียกร้อยเป็นเงินใต้โต๊ะ เพื่อเป็นข้อต่อรองในการยอมปล่อยตัวแรงงานผิดกฎหมาย

ภายหลังคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามาการกระทำดังกล่าวได้หมดไป เพราะแรงงานส่วนมาก ได้ถูกจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เนื่องด้วย ความเข้มงวดและจริงจังในนโยบายทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปตามความถูกต้อง จะมีการทุจริตและคอร์รัปชันไม่ได้ เพราะจะเป็นที่ร้องเรียนและจับตามองของสาธารณชน ดังนั้น ปัญหาเจ้าหน้าที่จับกุมแรงงานเถื่อนเป็นเงินใต้โต๊ะจึงค่อย ๆ หมดไปภายหลังกฎหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า (วิรัช ลิ่นทอง, 2557, เดือน...)

“บางทีตำรวจก็จับเพื่อสร้างผลงาน จับแล้วก็ให้มาไถตัวออกมารับเงินใต้โต๊ะไป แต่หลังคสช. เข้ามาจะทำแบบนี้ไม่ได้แล้วนะเขาจถูกต้องทำแบบนี้ก็เท่ากับทุจริตหากินกับชาวบ้าน”

4. แนวทางในการเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการแรงงานประมงกัมพูชาในเขต อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

นโยบาย คสช. ยังมีผลต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติในหลาย ๆ ประเด็น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอ เสนอแนวทางในการเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการแรงงานประมงกัมพูชา ในเขต อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีและอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 ควรเสนอให้รัฐบาลจัดระบบการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติเป็นงานประจำ
ทั้งปี

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน และการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**) เนื่องด้วยคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดระบบแรงงานข้ามชาติ โดยให้เจ้าของเรือประมงนำแรงงาน ข้ามชาติมาจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ณ ศูนย์จดทะเบียนข้ามชาติแบบเบ็ดเสร็จ ภายใน ระยะเวลาที่กำหนด ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เมื่อหมดเขตระยะเวลาที่รัฐกำหนด เจ้าของเรือประมงไม่ สามารถพาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายไปจดทะเบียนอย่างถูกต้องได้ ส่งผลให้เจ้าของเรือประมงต้อง จ้างแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย เมื่อมีการตรวจสอบจากทางเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้นายจ้างมีความผิด ตามกฎหมาย

ดังนั้น รัฐควรให้เจ้าของเรือประมงสามารถนำแรงงานข้ามชาติขึ้นทะเบียนได้ตามกฎหมาย ได้ทุกวัน ซึ่งจะต้องมีศูนย์จดทะเบียนแรงงานข้ามชาติแบบเบ็ดเสร็จที่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จ ได้ในวันเดียว เพื่อลดปัญหาการจดทะเบียนแรงงานไม่ทันระยะเวลาที่รัฐกำหนด ส่งผลให้แรงงานข้าม ชาติไม่สามารถเข้าสู่ระบบได้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือประมงที่ยืนยันข้อมูลว่า (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**)

“ปัญหา คสช. ตอนนี้นะเปิดให้ตีทะเบียนแค่ไม่กี่เดือน พอหมดเขต เจ้าของเรือก็พาเขมร ไปตีไม่ได้ พอเค้ามาตรวจก็หาว่าใช้แรงงานผิดกฎหมาย รัฐต้องเปิดให้ตีตลอดทั้งปี ไม่งั้นก็แก้ไขไม่ได้ จับก็ครั้งก็เจอแรงงานเถื่อนบนเรือ ไปดูได้ 10 ลำเจอ 7 ลำต้องมีแรงงานเถื่อนอยู่แน่นอน”

แนวทางที่ 2 ควรเสนอให้รัฐบาลจัดเก็บค่าธรรมเนียมในราคาที่เป็นธรรมสำหรับการจด
ทะเบียนแรงงานข้ามชาติ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน และการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2558, **เดือน...**) เนื่องด้วย อัตราการเก็บ ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เฉลี่ยต่อคน ราคา 3,200 บาท สำหรับแรงงานที่ทำ 1 ปีและราคา 5,600 บาท สำหรับแรงงานที่ทำ 2 ปี ซึ่งเป็น ราคาที่แพงเกินกำลังของแรงงานข้ามชาติจะรับได้ เพราะมีแรงงานข้ามชาติหลายรายที่เลือกจะไม่เข้า รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่งผลให้นโยบายของรัฐที่มีเป้าประสงค์ที่จะนำแรงงาน ข้ามชาติที่ผิดกฎหมายเข้าระบบที่สามารถตรวจสอบได้นั้น เป็นไปโดยยาก ดังนั้น รัฐควรปรับราคา ค่าธรรมเนียมที่แพงเกินไป ให้มีราคาที่มีความเหมาะสมมากกว่านี้ จึงจะทำให้แรงงานข้ามชาติ

สามารถจ่ายได้โดยไม่เดือดร้อนและเข้ามาสู่ระบบที่ถูกต้องมากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือประมงที่ยืนยันข้อมูลว่า (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2558, **เดือน...**)

“คสช. เค้าก็คิดดิ้นจะเอาแรงงานเข้าระบบ แต่เค้าคิดราคาจดทะเบียนแพงไปนะ ลูกน้องหลายคนมันไม่ยอมทำ ถ้าจะทำมันให้เจ้าของเรือช่วยมันออกคนละครั้ง ลุงว่ารัฐควรจะได้เก็บในราคาที่ถูกลงกว่านี้ แรงงานมันจะได้มีกำลังจ่าย”

แนวทางที่ 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสนอให้เพิ่มบทลงโทษสถานหนักต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้าแรงงานเถื่อน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านการเมือง การปกครองเรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ประโยชน์จากการเก็บส่วยรายเดือนและหาผลประโยชน์เป็นเงินใต้โต๊ะจากการจับกุมแรงงานกัมพูชาและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (ทอน เบง, 2558, **เดือน...**) เนื่องด้วย การลักลอบเข้ามาของแรงงานข้ามชาติกัมพูชาในชุมชนประมงนั้น ส่วนหนึ่งเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนในการเข้ามาอย่างผิดกฎหมายของแรงงานข้ามชาติกัมพูชาหรือเปิดช่องทางให้ขบวนการนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสามารถลักลอบทำการค้าแรงงานเถื่อนหรือรับสินบนกับขบวนการดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เป็นตัวอวยและก่อให้เกิดการทำลายความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีการหลั่งไหลแรงงานอย่างเสรี ถึงแม้ว่าตามกฎหมายของอาเซียนจะต้องเป็นแรงงานที่มีทักษะ 7 วิชาชีพเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติแรงงานไร้ฝีมือมักลักลอบเข้ามา มากขึ้นเช่นกัน ดังคำสัมภาษณ์ของแรงงานข้ามชาติกัมพูชาที่ยืนยันข้อมูลว่า (ทอน เบง, 2558, **เดือน...**)

“ผมเข้ามาทำงานประมงได้ 2 ปี ตอนนั้นเสียค่านายหน้าและค่าผ่านทางให้กับเจ้าหน้าที่ที่จุดผ่านแดนบ้านแหลม นั่งรถมาจากเขมรมาถึงนี่วันเดียวได้ เดินทางไม่ยาก”

แนวทางที่ 4 หน่วยงานของรัฐควรจัดทำศูนย์ข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับประวัติแรงงานข้ามชาติ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านการเมือง การปกครองเรื่องของการเข้ามาของแรงงานกัมพูชาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (กำพล ก่อเส็ง, 2557, **เดือน...**) เนื่องด้วย การตรวจสอบข้อมูลประวัติของแรงงานข้ามชาติเป็นเรื่องในระดับหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การที่ผู้ประกอบการ เช่น บ้านเช่า หรือ เจ้าของเรือประมง จะทำการตรวจสอบประวัติแรงงานข้ามชาติก่อนที่จะรับเข้าทำงานหรือเช่าบ้าน กระทำได้โดยยากที่จะตรวจสอบ ทั้งนี้ เมื่อแรงงานข้ามชาติจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น การตรวจสอบประวัติมักเป็นไปโดยง่าย ดังนั้นควรมีศูนย์ในชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ในเรื่องการตรวจสอบประวัติแรงงานข้ามชาติว่าได้มีการจดทะเบียนครั้งสุดท้ายเมื่อใดหรือมีประวัติทำผิดกฎหมายอะไรบ้าง นำไปประกอบการตัดสินใจของนายจ้างและผู้ประกอบการต่อเนื่อง เช่น บ้านเช่า ในการจ้างงานหรือให้ทำการเช่า อย่างถูกต้อง

ตามกฎหมายดังกล่าว คำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการห้องเช่าที่ยืนยันข้อมูลว่า (กำพล ก่อเส็ง, 2557, เดือน...)

“เวลาเขมรมันมาเช่าบ้านลงนะตรวจสอบมันไม่ได้เลย อยากให้รัฐตั้งศูนย์ที่เราเข้าไปขอคูประวัติแรงงานพวกนี้ได้ง่าย ๆ ในชุมชนนี้ละ ไม่ต้องไปในตัวเมือง เพื่อจะได้รู้ว่ามันมาจากไหน มีคดีอะไรติดตัววีซ่า จดทะเบียนมารี้อย่างไร เพราะเดี๋ยวนี้ คสช. เค้าไม่ให้เจ้าของบ้านเช่ารับแรงงานเถื่อนพักอาศัย”

แนวทางที่ 5 รัฐบาลควรตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของแรงงานข้ามชาติในชุมชนที่มีการจ้างแรงงาน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการค้ามนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านสังคม เรื่องผู้ประกอบการมักใช้แรงงานกัมพูชาในการทำงานเยี่ยงทาส และการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (จักรพันธ์ ฉวีวรรณ, 2557, เดือน...) เนื่องด้วยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายที่จะรักษาภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาของคนต่างชาติที่มองประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกิจการประมงทะเล ถึงแม้ว่าจากการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง จะพบว่า กรณีแรงงานภาคประมง ในอำเภอแหลมสิงห์ไม่มีการกักขังแรงงานประมงไม่ให้เข้าฝั่งนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมนโยบายดังกล่าว ควรตั้งศูนย์ร้องเรียนสำหรับแรงงานข้ามชาติขึ้น เพื่อเป็นการรับเรื่องราวร้องเรียนอันจะเกิดจากการเอาเปรียบของนายจ้าง การขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐ อันจะทำให้แรงงานข้ามชาติได้รับผลกระทบและก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งศูนย์ร้องเรียนนี้จะป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติโดยตรง เพื่อให้เป็นมาตรฐานสากลในการให้ความคุ้มครองแรงงานในการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือประมงที่ยืนยันข้อมูลว่า (จักรพันธ์ ฉวีวรรณ, 2557, เดือน...)

“แหลมสิงห์ถึงมันจะไม่มีเรื่องกักขังแรงงานเขมรหรอก แต่ถ้าจะให้ดีบ้านเราต้องมีศูนย์ที่ให้เขมรมันมาร้องเรียนได้ ยิ่งเปิดอาเซียนเรื่องพวกนี้สำคัญนะ แรงงานมันจะมามากขึ้นปัญหาที่มากขึ้นต้องมีศูนย์นี้ไว้ อย่างน้อยก็ป้องกันปัญหาการเอาเปรียบแรงงานพวกนี้ได้”

แนวทางที่ 6 หน่วยงานรัฐควรเพิ่มบทลงโทษแก่บุคคลที่นำพาหรือผู้ให้ที่พักพิงแก่แรงงานข้ามชาติที่ลักลอบทำงานผิดกฎหมายในประเทศไทย

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านการเมือง การปกครองเรื่องระบบนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาวและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, เดือน...) เนื่องด้วย หลังจากที่ได้คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายที่เข้มงวดเรื่องแรงงานข้ามชาติเข้าเมืองผิดกฎหมายนั้น แต่กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เปิดเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การหลังไหลของแรงงานไร้ฝีมือเป็นไปโดยง่าย ซึ่งบทลงโทษที่ใช้อยู่อาจน้อยเกินไป ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกเกรงกลัวต่อบทลงโทษที่ได้รับ ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้กลับมาทำความผิดอีก ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเด็ดขาดทางกฎหมายอันเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อบทลงโทษที่

จะได้รับ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือประมงที่ยืนยันข้อมูลว่า (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**)

“ถึง คสช. เขาเอาจริง แต่กฎหมายยังอ่อน บทลงโทษไม่มากพอ คนที่นำพาให้ที่פקฟังกไม่ เห็นความสำคัญเท่าไร ถ้ากฎหมายแข็ง บทลงโทษแรง ใครก็ไม่กล้า ได้ไม่คุ้มเสีย”

แนวทางที่ 7 การแยกการบริหารจัดการด้านสิทธิประโยชน์และการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติออกจากพระราชบัญญัติประกันสังคม

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขเรื่องการเข้ามาของแรงงานกัมพูชา ทำให้ราชการต้องเสียงบประมาณ ในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น มาตรการดังกล่าว มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดสิทธิประโยชน์ของแรงงานข้ามชาติ แตกต่างจากผู้ประกันตนที่มีสัญชาติไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองและผู้เสียภาษีของประเทศ โดยกำหนดสิทธิดังกล่าวยังสอดคล้องกับสิทธิตามหลักสากลขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาสิทธิประโยชน์ของแรงงานข้ามชาติ เช่น แรงงานข้ามชาติกัมพูชาในจันทบุรีนั้น โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันก็จะพบว่า ประเทศไทยได้ให้สิทธิประโยชน์แก่แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาประกันตนในระบบประกันสังคมมากกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งหมดดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 สิทธิประโยชน์แรงงานข้ามชาติ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

ชื่อประเทศ	เจ็บป่วยในงาน	รักษาพยาบาล	คลอดบุตร	ทุพพลภาพ	ตาย	ว่างงาน	สงเคราะห์บุตร	ชราภาพ	ทดแทนขาดรายได้
บรูไน	✓	✓							
อินโดนีเซีย	ไม่มีข้อมูล								
มาเลเซีย	✓	✓		✓	✓			✓	
เมียนมาร์	ไม่มีข้อมูล								
ฟิลิปปินส์	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
สิงคโปร์		✓							
ไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เวียดนาม	ไม่มีข้อมูล								
ลาว	ไม่มีข้อมูล								
กัมพูชา	ไม่มีข้อมูล								

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักประกันสังคม (24 มิถุนายน 2558)

การให้แรงงานข้ามชาติประกันตนในกฎหมายประกันสังคม พ.ศ. 2533 นั้น พบว่า มีปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้หลายประการด้วยกันคือ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการแรงงานสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ, 2528)

7.1 ไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจน เรื่อง การบริหารจัดการด้านสิทธิประโยชน์ของแรงงานข้ามชาติที่ใช้กับ

ก. กลุ่มแรงงานข้ามชาติกรณีทดแทนปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

ข. กลุ่มแรงงานข้ามชาติกรณีเคลื่อนย้ายภายใต้บทบัญญัติ AEC

7.2 ผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างที่ไม่มีสัญชาติไทยไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่จ้างเพื่อทดแทนการขาดแรงงาน

7.3 ไม่มีข้อกำหนดรองรับการบริหารจัดการแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (กรณีเข้ามา-เย็นกลับ)

7.4 การให้สิทธิประโยชน์แก่แรงงานข้ามชาติทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณของกรณีสงเคราะห์บุตร

7.5 สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม กรณีจ่ายบำเหน็จชราภาพคืนให้แก่แรงงานข้ามชาติ และกรณีให้สิทธิประโยชน์สงเคราะห์บุตรแก่แรงงานข้ามชาติ ในขณะที่ผู้ประกันตนสัญชาติไทย มาตรา 40 ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์นี้

ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นดังกล่าวจึงควรมีมาตรการการแยกการบริหารจัดการด้านสิทธิประโยชน์และการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติออกจากพระราชบัญญัติประกันสังคม โดยยังคงให้สิทธิประโยชน์สอดคล้องกับสิทธิตามหลักสากลที่เป็นข้อกำหนดของโครงการระหว่างประเทศ เรื่องมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับการประกันสังคมที่ว่า แรงงานข้ามชาติควรได้ระบบการปฏิบัติด้านสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกับพลเมืองของประเทศยกเว้น สิทธิประโยชน์ที่รัฐบาลจ่ายแต่เพียงฝ่ายเดียว เช่น การสงเคราะห์บุตรนั้น น่าจะใช้บังคับเฉพาะแต่บุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น

แนวทางที่ 8 รัฐบาลควรมีรางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสซึ่งนำไปสู่การนำจับกระบวนการนายหน้าค้าแรงงานเถื่อน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านการเมือง การปกครองเรื่องระบบนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสร้างความมั่นคงของชาติในระยะยาวและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**) ในการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเตรียมความพร้อมเพื่อให้การรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ให้มีความเข้มงวดและมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ ควรมีมาตรการในการจ่ายเงินรางวัลอย่างเหมาะสมและรวดเร็วให้แก่ผู้แจ้งข่าวและทำให้เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมกลุ่มขบวนการและกลุ่มแรงงานที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายได้ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานต่อผู้แจ้งข่าวสารให้กับทางราชการและผู้จับกุม ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือประมงที่ยืนยันข้อมูลว่า (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**)

“ถ้าจะให้เจ้าหน้าที่แรงงานเถื่อนหมดไป ต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม เพราะชาวบ้านจะรู้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ว่าใครทำไม่ทำ ถ้ามีเงินรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เค้า เจ้าหน้าที่ก็จะทำงานง่ายขึ้น”

แนวทางที่ 9 หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบควรเพิ่มการตรวจสอบและขยายผลการจับกุม ขบวนการค้าแรงงานเถื่อน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของระบบแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านการเมือง การปกครองเรื่องระบบนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนสร้างปัญหาความมั่นคงของชาติในระยะยาว ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนในปัจจุบันและจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**) เนื่องจากการจับกุมแต่ละครั้งจะสาวไม่ถึงตัวผู้บงการ มักจะได้เฉพาะ ผู้กระทำผิดรายเล็ก ๆ ที่ผ่านมาทำให้ขบวนการนายหน้านำเข้าแรงงานเถื่อนยังคงสามารถทำผิด กฎหมายได้ตลอด เพราะไม่ได้ถูกจัดการแบบถอนรากถอนโคน ดังนั้น จะต้องมีการขยายผลเพื่อให้ได้ ตัวผู้บงการใหญ่มาลงโทษตามกฎหมาย เป็นการขจัดปัญหาที่ต้นเหตุอันจะนำมาสู่การทำลายความ มั่นคงของชาติ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือประมงที่ยืนยันข้อมูลว่า (ประเสริฐ เนินริมหนอง, 2557, **เดือน...**)

“เวลาเจ้าหน้าที่จับที่ก็ได้แต่ตัวเล็ก ตัวใหญ่ไม่เคยสาวถึง ถ้าให้ตีจะต้องมีการขยายผลให้ถึง ตัวการใหญ่ ระบบนี้จึงจะหมดไป”

แนวทางที่ 10 ควรกำหนดมาตรการให้แรงงานข้ามชาติจ่ายเงินประกันตนเองเพื่อป้องกันการ เปลี่ยนงานบ่อย

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของแรงงานเถื่อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ เรื่อง แรงงานกัมพูชามักมีปัญหาเปลี่ยนงานบ่อยเกินไป และการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (วิรัช ลิ่นทอง, 2557, **เดือน...**) เนื่องด้วย ลักษณะการทำงานของแรงงานข้ามชาติกัมพูชา มีการเปลี่ยนงานบ่อยดังเช่น กรณี แรงงานประมง โดยมากมักจะอยู่กับเจ้าของเรือประมงแต่ละลำได้ไม่นาน บางครั้งเบิกเงินค่าแรงแล้ว หลบหนี ซึ่งนโยบาย คสช. ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ เนื่องจากการจ้างงานไม่มีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร มักจะจ้างด้วยวาจา ดังนั้น ควรมีมาตรการในการให้แรงงานจ่ายเงินประกันตน ซึ่ง ผู้ประกอบการจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อให้ ผู้ประกอบการมีหลักประกันในกรณีที่แรงงานข้ามชาติเปลี่ยนงาน ทำให้ผู้ประกอบการสามารถยึดเงิน ประกันตนเอาไว้ได้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือประมงที่ยืนยันข้อมูลว่า (วิรัช ลิ่นทอง, 2557, **เดือน...**)

“แรงงานเขมรพวกนี้จะอยู่กับเจ้าของเรือแต่ละลำไม่นานหรอก พอเบิกเงินได้บางคนก็หนี เลย บางคนอยู่ได้เดือนสองเดือนเล็กแล้วไปแบบไม่บอกไม่กล่าว รัฐควรมีนโยบายให้ก่อนการจ้างมี การวางเงินประกันตนไว้ก่อน นายจ้างจะได้ไม่เสียเปล่าถ้ามันหนี”